

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi järjestyslain 22 §:n, järjestyksenvalvojista annetun lain ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi järjestyslakia siten, että järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa joukkoliikenteen kulkuneuvojen ja liikenneasemien sekä kauppakeskusten lisäksi myös terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentopaikkoihin ja satamiin, joissa järjestyksenpito on luonteeltaan samantyyppistä.

Lisäksi yksityisen turvallisuusalan toimijoiden ammattitaitoa ja koulutuksen laatua parannettaisiin lisäämällä voimankäyttökoulutusta koskevia vaatimuksia sekä kehittämällä koulutuksen valvontaa. Vartijoiden voimankäyttökouluttajille ehdotetaan säädettäväksi viranomaishyväksymismenettely. Järjestyksenvalvojakouluttajan ja voimankäyt-

tökouluttajan hyväksymisiä uusittaessa kouluttajien tulisi suorittaa kertauskoulutus. Vartijaksi hyväksymisen yläikärajaa ehdotetaan korotettavaksi 65 vuodesta 68 vuoteen. Muutokset tehtäisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin sekä järjestyksenvalvojista annettuun lakiin.

Esitys on osa yksityisen turvallisuusalan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Uudistus toteutetaan kahdessa vaiheessa. Toista vaihetta koskeva hallituksen esitys on suunniteltu annettavan eduskunnalle syysistunto-kaudella 2010.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2010.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 Nykytila ja sen keskeiset ongelmat	3
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	5
3 Esityksen vaikutukset.....	8
4 Asian valmistelu.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1 Lakiehdotusten perustelut	12
1.1 Järjestyslaki	12
1.2 Laki järjestyksenvalvojista.....	13
1.3 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista	17
2 Voimaantulo	29
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	29
LAKIEHDOTUKSET	31
1. Laki järjestyslain 22 §:n muuttamisesta	31
2. Laki järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta	32
3. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta	33
LIITE	37
RINNAKKAISTEKSTIT	37
1. Laki järjestyslain 22 §:n muuttamisesta	37
2. Laki järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta	38
3. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta	40

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja sen keskeiset ongelmat

Yksityisen turvallisuusalan tehtävistä säädetään yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002), joka sääntelee vartioimisliiketoimintaa ja turvasuojaustoimintaa, järjestyksenvalvoista annetussa laissa (533/1999), joka sääntelee järjestyksenvalvontatehtäviä ja järjestyslaissa (612/2003), jossa on säännökset ammattimaisesti, vartioimisliikkeiden toimesta poliisin apuna suoritettavista järjestyksenvalvontatehtävistä. Lisäksi turvatarkastustehtävistä säädetään useissa yhteiskunnan eri toimintoja sääntelevissä erityislaeissa, kuten ilmailulaisa (1242/2005), eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) ja turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetussa laissa (1121/1999). Vartioimisliiketoiminnan harjoittaminen ilman siihen vaadittavaa elinkeinolupaa (vartioimisliikelupa) ja vartioimisliikkeiltä kielletty yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on säädetty rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 a §:ssä. Yksityisen turvallisuusalan tehtävien luonteen vuoksi tärkeitä ovat myös Suomen perustuslain 2 luvun perusoikeussäännökset ja alan toimintaa rajaava 124 § hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle.

Yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntöjärjestelmä on syntynyt eri ajankohtina ja tarveperusteisesti. Sääntely on pääsääntöisesti ajantasaista ja toimivaa, mutta sen kokonaisuus on muodostunut epäselväksi. Vartioijoiden ja järjestyksenvalvojen toimivaltuudet ja oikeudet eivät myöskään ole riittäviä tai soveltuvia kaikkien olemassa olevien tehtävien suorittamiseksi. Alalle onkin muodostunut lakiin perustumattomia käytäntöjä, joiden oikeustila ja muutostarpeet olisi selvitettävä. Yksityisen turvallisuusalan tehtävät ovat monipuolistuneet ja vaatimukset alan toimijoita kohtaan ovat lisääntyneet. Edellä mainitusta johtuen tulisi myös alan toimijoilta edellytettävää ammattitaitoa ja muita toiminnan edellytyksiä tarkastella tehtäviin, oikeuksiin ja

velvollisuuksiin liittyvänä kokonaisuutena. Näihin ongelmiin on tarkoitus keskittyä kokonaisuudistuksen laajemmassa II vaiheessa.

Voimassa olevan järjestykselain järjestyksenvalvojen asettamista koskeva säännös määrittelee tyhjentävästi paikat, joihin järjestyksenvalvoja voidaan asettaa. Järjestykselain 22 §:n perusteella järjestyksenvalvoja voidaan poliisin luvalla asettaa kauppakeskukseen, liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon. Nykyisellään säännös ei mahdollista järjestyksenvalvojen asettamista terveydenhuollon- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentopaikkoihin ja satamiin. Toimivaltaiten viranomaisten lisäksi turvallisuustehtävistä niissä huolehtivat nykyisin vartioimisliikkeitten palveluksessa olevat vartijat tai terveydenhuollon- ja sosiaalihuollon toimipisteissä niihin työ- tai virkasuhteessa olevat vahtimestarit. Koska turvallisuushenkilökunnan tehtäviä tai suojeltavia henkilöitä ei voida kyseisissä julkisissa kohteissa ennalta määrittellä, tosiasiasuhteissa turvallisuustehtävät niissä ovat usein sisällöltään selkeästi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Tehtävät ovat kyseiseltä osin samankaltaisia kuin voimassa olevan säännöksen määrittelemissä kohteissa.

Oikeudellisesti arvioituna on ongelmallista se, että vartioimisliikkeet joutuvat suorittamaan edellä mainittuja tehtäviä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteella toimeksiantosopimuksessa määriteltyjen henkilöiden koskemattomuuden suojelemisena tai omaisuuden vartioimisena. Lisäksi on huomioitava, että ennalta määrittelemättömän joukon koskemattomuuden suojeleminen olisi voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain ja rikoslain perusteella yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä, joka on vartioimisliikkeiltä rangaistuksen uhalla kielletty. Suojeltaviksi henkilöiksi voidaan toimeksiantosopimuksessa määrittellä lain edellyttämällä tavalla ainoastaan toimeksiantajan palveluksessa kulloinkin olevia henkilöitä. Mikäli uhka tai käynnissä oleva vartijan tilanteeseen puuttumista edellyttävä teko kohdistuu muihin kuin suojeltaviin henkilöihin, esimerkiksi muihin

kohteessa oleviin asiakkaisiin tai potilaisiin, ei vartijalla olisi oikeusperustetta eli suoritettavaa vartioimistehtävää heihin liittyen. Vartioimistehtävän puuttuessa ei vartija voisi myöskään käyttää vartijalle kuuluvia oikeuksia tilanteen selvittämisessä, vaan oikeudellisesti arvioiden hän toimisi jokamiehen oikeuksin.

Vallitseva oikeustila on ongelmallinen sekä vartijoiden mahdollisten toimenpiteiden kohteiden että vartijoiden oikeusturvan kannalta. Ihmisten on vaikea tietää millä oikeuksilla vartijan asuun pukeutunut vartija kulloinkin toimii. Vartijan oikeusturvan kannalta puolestaan riskin aiheuttaa se, että hän joutuu suorittamaan tosiasiaa usein vartijan oikeuksia laajempia toimivaltuuksia edellyttävän toimenpiteen jokamiehen oikeuksin. Epätavottuna kehityssuuntana voidaan pitää myös sitä, että edellä mainittu oikeustila on osaltaan johtanut niin sanotun omavartioinnin käyttöön esimerkiksi sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja sosiaalihuollon toimipisteissä. Omavartiointia suorittavilla kyseisten kohteiden palveluksessa olevilla vahtimestareilla ei ole mitään erityisiä lakiin perustuvia toimivaltuuksia tai oikeuksia, vaan he toimivat kaikissa tapauksissa jokamiehen oikeuksin. Vallitsevan oikeustilan voidaan siten arvioida vaarantavan sekä kohdehenkilön että vahtimestarin tai muulla vastaavalla nimikkeellä toimivan työ- tai virkasuhteisen henkilön oikeusturvaa.

Erityisesti terveydenhuollon toimipisteiden, mutta myös sosiaalihuollon toimipisteiden, lentopaikkojen ja satamien turvallisuusjärjestelyjen kehittämiseksi viranomaisten ja yksityisen turvallisuusalan yhteistyönä on ilmennyt välitön tarve. Yhteiskunnallisesti on tärkeää, että niiden toiminnot sujuvat mahdollisimman häiriöttä. Varsinaisten turvallisuusjärjestelyjen osalta yksityisen turvallisuusalan toimijat, järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettut järjestyksenvalvojat, vartijat ja järjestyksenvalvojat ovat aikaisempaa keskeisemmässä asemassa, koska he ovat tehtäviensä luonteen vuoksi entistä useammin ensimmäisenä tapahtumapaikalla ja suorittavat esimerkiksi väkivaltaisen tai turvallisuutta vaarantavan henkilön toimialueeltaan poistamiseen liittyviä toimenpiteitä usein itsenäisesti.

Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä oli yhteensä 12 691 ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä yhteensä 6 059 uhka- ja väkivaltatilannetta, jotka ovat edellyttäneet turvallisuushenkilöstön toimenpiteitä vuoden 2008 aikana. Pelkästään edellä mainittujen sairaanhoitopiirien päätoimipaikkoja tarkastellessa uhka- ja väkivaltatilanteita vastaavana aikana oli Helsingin alueella 2 611 ja Oulun yliopistollisessa sairaalassa 2 394. Niissä noin 10 % uhka- ja väkivaltatilanteista kohdistui muihin kuin sairaanhoitopiirien työntekijöihin.

Työpaikkaväkivaltaa Suomessa vuonna 1999 tutkineen Markku Heiskasen tutkimuksen mukaan 30 % sosiaalialalla työskentelevistä miehistä sekä 17 % sosiaalialalla ja 14 % henkilöstö- ja työvoima-asioiden hoidossa työskentelevistä naisista oli joutunut uhkattai väkivaltatilanteeseen työssään. Tehtyjen tutkimusten perusteella työpaikkaväkivalta on vuodesta 1999 lisääntynyt. Sen trendi poikkeaa muusta väkivallasta, jonka trendi on laskeva. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mukaan työpaikkaväkivallan nousevan trendin selittää nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteiden uhkailu ja väkivalta. Uhkailuun ja väkivaltaan syyllistyneet usein päihtyneet henkilöt. Kansallisen uhritutkimuksen 2003 ja 2007 haastatteluaineistoissa sosiaali- ja terveydenhuollon vastaajien määrä oli kuitenkin niin pieni, että luotettavaa tilastoa tästä ei ole voitu laatia. Sosiaalihuollon toimipisteiden asiakkaiden keskinäisestä uhka- ja väkivaltatilanteiden määrästä ei ole saatavissa luotettavaa tietoa.

Helsinki-Vantaan lentoasemalta vartijat poistivat 158 henkilöä vuonna 2007 ja 182 henkilöä vuonna 2008. Vastaavana ajankohdantana lentoaseman poliisi poisti 100 ja 131 henkilöä. Muilla lentoasemilla järjestystä ja turvallisuutta häiritseviä tai vaarantavia henkilöitä oli tilastojen mukaan vähemmän, lievimpään menettelyyn, poistamiseen tai poliisin paikalle kutsumiseen oli jouduttu turvautumaan yhteensä ainoastaan noin 30 kertaa.

Satamaliitolta saadun tiedon perusteella satamissa ei ylläpidetä tiedostoja järjestyshäiriöistä. Myöskään mitään varsinaista tilastoa asiakasmäärästä ei ole olemassa. Matkustajia laivoissa arvioidaan olevan kahdeksasta yhdeksään miljoonaan vuosittain kaikki satamat

ja matkustajat mukaan lukien. Edellä mainittu arvio ei pidä sisällään sisävesiliikenteen matkustajamääriä, joita on vaikea arvioida. Satamissa tarvittavasta järjestyksen ylläpitämisestä ovat huolehtineet rajavartiolaitoksen virkamiehet yhdessä vartioimisliikkeiden vartijoiden ja turvatarkastustehtäviin palkatun henkilökunnan kanssa. Vartijoilla ei ole kuitenkaan ollut oikeutta ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta, vaan he ovat suorittaneet lähinnä omaisuuden vartioimista koskevia tehtäviä. Turvatarkastajilla ei ole ollut turvatarkastusten suorittamista lukuun ottamatta oikeutta puuttua järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Sisärajojen vapauduttua rajatarkastuksista sopijaosapuolien kesken Schengen- sopimuksen voimaantultua Rajavartiolaitos on käytännössä vetänyt pois kyseisiin tehtäviin käytetyt virkamiehet vuoden 2008 alusta lukien.

Toinen ongelma-alue, jossa voitaisiin edetä kokonaisuudistuksen tavoitteiden suunnassa ja samalla nopeassa aikataulussa kehittää yksityisen turvallisuusalan toimenpiteiden kohteiden oikeusturvaa ja alan toimijoiden ammattitaitoa, olisi lakisääteisen voimankäyttökoulutuksen kehittäminen. Vartijoiden voimankäyttövälineiden kantamisen edellytyksenä olevan kertauskoulutuksen järjestämistä koskevia vähimmäisedellytyksiä ei ole sen sisällön pääkohtia lukuun ottamatta säännelty. Siksi niiden toteutus on jäänyt joissakin vartioimisliikkeissä asian tärkeyden huomioiden ottaen riittämättömälle tasolle.

Koulutusten laatuun ja valvontaan voitaisiin vaikuttaa olennaisesti kouluttajien hyväksymismenettelyllä. Voimankäyttökouluttajien osaaminen sekä heidän henkilökohtainen soveltuvuutensa ovat olennaisia asioita voimankäyttökoulutusten laadun näkökulmasta. Koska kouluttajille ei ole säädetty viranomaishyväksymismenettelyä, ei yksityistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n 4 momentin tarkoittamassa vartijoiden voimankäyttövälineiden vuosittaisessa kertauskoulutuksessa ole voitu vaatia koulutettujen, luotettavien ja rehellisten, asenteiltaan soveltuvien sekä valvottujen kouluttajien toimimista kouluttajana. Asetustasolla on tarkoin säännelty vartijoiden voimankäyttökouluttajien kouluttajakoulutusta, muun muassa sen sisältöä ja järjestämistä. Kouluttajil-

le ei kuitenkaan ole säädetty viranomaishyväksymismenettelyä. Koulutusoikeus on peruskoulutuksen hyväksytysti suorittamisen jälkeen toistaiseksi voimassa koko maassa. Lupamenettelyn puuttuessa viranomaisvalvonta on käytännössä hankalaa, koska kouluttajaksi soveltumattoman henkilön koulutamisoikeuteen ei voida puuttua peruuttamalla viranomaishyväksyminen tai antamalla varoitus. Myöskään kouluttajien tietojen ja taitojen ylläpitämiselle ei ole olemassa lakisääteistä velvoitetta, jonka voidaan katsoa olevan ongelmallista voimakeinoja ja voimankäyttövälineitä koskevan sääntelyn, oikeuskäytännön, käytäntöjen, hyväksyttävien tekniikkojen ja menettelyjen kehittyessä. Lakisääteisen lupamenettelyn puuttuessa koulutusta tarvitsevien on ollut myös vaikea tavoittaa kouluttajia, koska koulutuksista ilmoittaminen on jäänyt kouluttajien oman aktiivisuuden varaan. Kertauskoulutusvelvollisuus puuttuu myös järjestyksenvalvojista annetun lain tarkoittamilta järjestyksenvalvojakouluttajilta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Nykytilan kuvauksessa mainittuja laajoja asiakokonaisuuksia ja ongelmakohtia ei voida valmistella kiireellisinä. Yksityistä turvallisuusalaa säänteleviin lakeihin perustuvan alan sisäisen työnjaon selkeyttäminen edellyttäisi alaa koskevan lainsäädäntöjärjestelmän kokonaisuudistusta. Kyseinen uudistus puolestaan edellyttäisi laajaa valmistelua. Tavoitteena olisi tällöin yksityistä turvallisuusalaa koskevan lainsäädännön selventäminen ja ajantasastaminen sekä toimivaltuuksien selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen. Yksityisen turvallisuusalan toimijoiden toimintaedellytyksiä, koulutusta ja valvontaa on myös kehitettävä. Hankkeen toinen vaihe on tarkoitus valmistella hallituksen esityksen muotoon siten, että esitys voidaan antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2010.

Tässä esityksessä esitettävien kiireellisten muutosten tavoitteena on nopeasti lisätä yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta tehostamalla turvallisuusviranomaisten ja yksityisen turvallisuusalan välistä yhteistyötä tervey-

den- ja sosiaalihuollon toimipisteissä, lento- paikoilla ja satamissa, joissa järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuudelle on käytännössä todettu kiireellinen tarve. Vartioimisliikkeiden tehtävät ovat kyseisissä erityiskohdeissa osaksi luonteeltaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Sen vuoksi olisi tärkeää, että kyseisiä tehtäviä säädeltäisiin niiden tosiasiallisen luonteen mukaisesti. Muutoksen jälkeenkin merkittävä osa edellä mainituissa kohteissa suoritettavista tehtävistä säilyisi vartioimistehtävinä. Kun lisäksi tarkennettaisiin kriittisissä tilanteissa vartijoille tärkeään voimankäytön osaamiseen vaikuttavaa, koulutusta koskevaa sääntelyä, muutoksilla parannettaisiin turvallisuustoimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden oikeusturvaa, yksityisen turvallisuusalan toimijoiden ammattitaitoa ja työturvallisuutta sekä turvallisuuspalveluja ostavien asiakkaiden oikeusturvaa ja kuluttajansuojaa.

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotetaan laajennettavaksi järjestykselain 22 §:ssä tarkoitettujen järjestyksenvalvojen käyttöalaa. Vartijoiden voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen ja järjestyksenvalvojakoulutuksen laatuun voitaisiin nopeasti ja tehokkaasti vaikuttaa vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen tarkemmalla sääntelyllä ja vartijan voimankäyttökouluttajien koulutuksen sekä hyväksymismenettelyjen sääntelyllä. Muutokset tehtäisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin ja järjestyksenvalvojista annettuun lakiin. Vartijoiden voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta ja vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä olisi lisäksi tarpeellista säädellä tarkemmin asetustasolla. Kiireellisen muutoksen kohteena olisivat siten yksityisen turvallisuusalan toiminnalle keskeiset säännökset, joissa ei vielä puututtaisi alaa sääntelevän lainsäädännön rakenteisiin, keskeisiin määritelmiin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin eikä pääosiltaan koulutus- ja viranomaislupamenettelyihin.

Järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuudelle terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin on osoitettavissa käytännössä ja tutkimuksin osoitettu tarve. Lentopaikkojen osalta edellä nykytilan kuvaamisen yhteydessä mainitut tilastotiedot eivät kuitenkaan turvallisuusviranomaisten käsityksen mukaan

kerro kaikkea järjestystä ja turvallisuutta ylläpitävän henkilökunnan tarpeesta. Kaikki lentopaikat ovat keskeisiä paikkoja kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Suomessa on 23 lentoasemaa, jotka on myös katsottava rajanylityspaikoiksi, koska niille laskeutuu ja niiltä lähtee ulkomaanlentoja. Maakuntien lentoasemilla toimii vähän sisäisen turvallisuuden viranomaisia. Sen vuoksi järjestyksenvalvojen asettamiselle silloin, kun poliisi katsoo siihen olevan erityisiä syitä, ei tulisi olla lakisääteistä estettä. Nykyisin lentoasemilla toimii vartioimisliikkeiden vartijoita, joidenka lisäksi tai joita korvaaviksi lakisääteiseltä työnkuvaltaan ja toimivaltuuksiltaan soveliaampia järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa. Myös asiakasmääristä ja merillä tapahtuvan henkilöliikenteen luonteesta johtuen järjestykselain mukaisten järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuutta satamiin pidetään yleisesti perusteltuna.

Järjestykselakiin esitettyjen muutosten mahdollisiksi vaihtoehdoiksi voitaisiin katsoa lakimuutokset järjestyksenvalvojista annettuun lakiin tai yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin. Nykyiset ja esitetyt järjestykselain 22 §:ssä säännellyt järjestyksenvalvontatehtävät voitaisiin siirtää yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain tarkoittamiksi vartioimistehtäviksi. Toinen vaihtoehto olisi kyseisten tehtävien siirtäminen järjestyksenvalvojista annetun lain tarkoittamiksi järjestyksenvalvontatehtäviksi. Muita kuin lainsäädäntömuutoksia edellyttäviä vaihtoehtoja olisivat turvallisuustehtävien suorittaminen kohteiden omaa henkilökuntaa hyödyntäen niin sanottuna omavartiointina ja sisäisen turvallisuuden viranomaisten, erityisesti poliisin ja rajavartiolaitoksen resurssien lisääminen siten, että esityksessä tarkoitettujen tehtävien hoitaa ennalta estävästi viranomaisen jatkuvalla läsnäololla kyseisissä kohteissa.

Järjestykselain 22 §:ssä säänneltyjen järjestyksenvalvontatehtävien säätäminen vartioimistehtäviksi kiireellisessä vaiheessa ei olisi tarkoituksenmukaista, koska muutos edellyttäisi useita merkittäviä muutoksia myös yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin. Kyseisten tehtävien säätäminen järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisiksi järjestyksenvalvontatehtäviksi olisi puolestaan

vastoin kokonaisuudistuksen tavoitteita. Kyseiset tehtävät ovat luonteeltaan selvästi sellaisia, jotka on tarkoitettu vartioimisliikkeiden palveluksessa olevien yksityisen turvallisuusalan ammattilaisten tehtäviksi. Esimerkiksi sairaaloiden, terveyskeskusten, sosiaalihuollon toimipisteiden, lentopaikkojen ja satamien työntekijöiden turvallisuusosaamista on järkevä kehittää, mutta se ei yksin riitä turvallisuusjärjestelyjen kokonaisuuden kehittämiseksi. Jo aikaisemmin järjestyslain säätämisen yhteydessä on tehty valinta, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvät tehtävät silloin, kun niiden suorittaminen vaatii erityisiä jokamiehen oikeuksista poikkeavia oikeuksia ja kun niiden suorittaminen vaatii erityistä osaamista, tulisi säätää vartioimisliikkeiden ja niiden palveluksessa olevien järjestyksenvalvojen tehtäväksi. Tämän linjauksen muuttamiselle ei ole perusteita. Vartioimisliikkeet ovat suoriutuneet vastaavista tehtävistään hyvin ja ne ovat jatkuvasti kehittäneet toimintaansa. Sisäisen turvallisuuden viranomaisten resurssissa, resurssien käyttöä sääntelevässä lainsäädännössä ja suunnitelmissa ei ole nähtävissä sellaisia muutoksia, joidenka perusteella esitettyä muutosta järjestyslain 22 §:n ei tulisi tehdä. Esitystä arvioitaessa tulisi lisäksi huomioida, että järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa edelleen poliisiin ja rajanylityspaikkoja koskien myös rajavartiolaitoksen virkamiesten avuksi ainoastaan paikan tai kulkuneuvon haltijan tai ylläpitäjän hakemuksesta silloin, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla olisi tarkoituksenmukaista.

Jos edellä esitettyjä muutoksia järjestyslakiin ei tehtäisi, turvallisuusjärjestelyt kyseisissä kohteissa perustuisivat edelleen viranomaistyöhön ja sen lisäksi joko vartioimisliikkeiden kanssa tehtäviin toimeksiantosopimukseen vartioimistehtävien suorittamisesta tai niin sanottuun omavartiointiin. Vartioimisliikkeiden vartijat eivät voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain perusteella saa ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta vartioimiskohteissaan, vaan toimeksiantosopimus voidaan tehdä ainoastaan omaisuuden vartioimisesta, henkilön koskemattomuuden suojelemisesta ja vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdis-

tuneiden rikosten paljastamisesta. Koska henkilön koskemattomuuden suojaamista ei saa ulottaa toimeksiantosopimuksessa ennalta määrittelemättömään ihmisjoukkoon, ei tässä esityksessä tarkoitettuja järjestyksenvalvonnan luontoisia ja kohteiden kokonais-turvallisuutta lisääviä toimeksiantoja mainituissa erityiskohteissa saisi ottaa vastaan. Sitä esimerkiksi sairaaloiden ja terveyskeskusten, sosiaalihuollon toimipisteiden, lentopaikkojen ja satamien asiakkaiden häiriökäyttäytymiseen ei olisi tarvittavia oikeuksia puuttua, mikäli häiriökäyttäytyminen ei ilmene esimerkiksi väkivaltaisuuksena suojeltavaa henkilökuntaa kohtaan tai omaisuuden vahingoittamisena.

Niin sanottua omavartiointia suorittavilla henkilöillä, jotka usein käyttävät nimikettä vahtimestari, ei puolestaan ole jokamiehen oikeuksista poikkeavia oikeuksia. Heillä ei myöskään välttämättä ole minkäänlaista koulutusta kyseisiin tehtäviin eikä heidän luotettavuuttaan ja henkilökohtaisia ominaisuuksiaan kyseisiin tehtäviin tarkasteta missään viranomaismenettelyssä eikä heihin muutoinakaan kohdisteta erityistä viranomaisvalvontaa. Koska vartioimisliikkeet eivät voimassa olevan lain perusteella voi tarjota kaikkia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi vaadittavia palveluja, olisi mahdollista, että omavartioinnin käyttö laajenisi. Kyseistä kehitystä olisi pidettävä turvallisuusjärjestelyjen laadun sekä viranomaisohjauksen ja valvonnan kannalta kielteisenä kehityssuuntana.

Esityksen toinen asiakokonaisuus käsitteli vartijoiden ja järjestyksenvalvojen voimankäyttökoulutusta ja sen kouluttajien että järjestyksenvalvojakouluttajien hyväksymismenettelyä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että vartijat ja väliaikaiset vartijat eivät saisi kantaa ja käyttää voimankäyttövälineitä, mikäli he eivät suorita vuosittaista voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta. Lisäksi kyseistä koulutusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kertauskoulutuksen kouluttajana saisi toimia vain kouluttaja, jolla on voimassa oleva Poliisihallituksen hyväksyminen toimia vartijan voimankäyttökouluttajana. Kouluttajaksi hyväksyminen olisi määräaikainen. Uudistettaessa hyväksymistä kouluttajan tulisi suorittaa säädettäväksi esitettävä kertauskoulutus. Vartijoiden

voimankäyttökouluttajakoulutuksen ja esitetävän kertauskoulutuksen järjestäjänä toimisi Poliisiammattikorkeakoulu. Hyväksymisestä ja sen mahdollisesta peruuttamisesta päättäisi Poliisihallitus. Lisäksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyttävien tiedot ehdotetaan sisällytettäväksi poliisin ylläpitämiin valtakunnallisiin turvallisuusalan valvontatietoihin. Esitetyillä muutoksilla pyrittäisiin varmistamaan voimankäytön kouluttajien osaaminen ja kertauskoulutuksen laatu, joka vaikuttaisi suoraan vartijoiden ammattitaitoon, työturvallisuuteen ja toimenpiteiden kohteena olevien oikeusturvaan.

Vaihtoehtoisina ratkaisumalleina on tarkasteltu tilannetta, että esitettyjä muutoksia ei tehtäisi tai mallia, jossa myös yksityisen turvallisuusalan voimankäytön kouluttajakoulutukset ja voimankäyttökoulutus siirrettäisiin Poliisiammattikorkeakoululta ja siellä koulutetuilta yksityishenkilöiltä yksityisen turvallisuusalan toimijoita kouluttaviin oppilaitoksiin. Hyväksymismenettelyillä ja kertauskoulutuksilla pyrittäisiin kehittämään edellä mainittuja koulutuksia siten, että niissä koulutettavissa asioissa säilyisivät yhtenäiset linjat ja lainsäädännössä, oikeuskäytännössä sekä menetelmissä mahdollisesti tapahtuvat muutokset kyettäisiin viestimään tehokkaasti kouluttajille. Poliisiammattikorkeakoulun järjestämällä yksityishenkilöille, esimerkiksi vartioimisliiketoiminnan harjoittajille tai vartioimisliikkeiden työntekijöille ja vartijoita kouluttavien oppilaitosten opettajille suunnatulla koulutuksella mahdollistettaisiin se, että he voisivat kouluttaa vartijoita kustannustehokkaasti esimerkiksi työpaikkakoulutuksena. Koulutuksella saavutetun ammattitaidon ylläpitovaatimuksella pyrittäisiin parantamaan ja yhtenäistämään vartijoiden voimankäyttökoulutusta ja järjestyksenvalvojen koulutusta, jotka vaikuttaisivat suoraan vartijoiden ja järjestyksenvalvojen ammattitaitoon ja heidän toimenpiteidensä kohteiden oikeusturvaan. Poliisiammattikorkeakoulun toimiessa voimankäyttökouluttajien kouluttajana yksityisen turvallisuusalan ja viranomaisten koulutus sekä sen kehittäminen voitaisiin soveltuvin osin yhtenäistää. Kyseisen tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi myös sitä, että vartijoita kouluttavien oppilaitosten voimankäyttökouluttajat velvoitettaisiin suo-

rittamaan Poliisiammattikorkeakoululla järjestettävä kouluttajakoulutus ja ylläpitämään osaamistaan kertauskoulutuksilla. Pitkällä aikajänteellä yhtenevällä koulutuksella voisi olla merkitystä myös yksityisen turvallisuusalan voimakeinojen käyttöä koskevan oikeuskäytännön muodostumiseen. Vartijoiden voimankäyttökouluttajien hyväksymismenettely mahdollistaisi myös heidän nykyistä paremman tavoitettavuutensa ja nykyistä tehokkaamman viranomaisvalvonnan. Edellä mainitut hyödyt jäisivät muissa tarkastelluissa vaihtoehtoissa saavuttamatta.

Vartioimisliikkeiden valvonnan tehostamiseksi yksityisen turvallisuusalan ohjauksesta ja valvonnasta vastaavan Poliisihallituksen ja poliisin poliisilaissa säädettyjä tiedonsaanti-oikeuksia viranomaistiedoista ja yksityisiltä tahoilta ja yhteisöiltä esitettäisiin ampumaselain muutosesitysten yhteydessä parannettavaksi.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksessä on kysymys järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettujen järjestyksenvalvojen käyttöalan laajentamisesta nykyisistä joukko liikenteen asemista ja -kulkuneuvoista sekä kauppakeskuksista neljälle uudelle toimialueelle eli terveydenhuollon- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentopaikkoihin ja satamiin. Muilta osin esitys koskee vartijoiden voimankäyttövälineiden vuosittaista kertauskoulutusta ja vartijoiden voimankäyttökouluttajia ja järjestyksenvalvojakouluttajia koskevan sääntelyn tarkentamista.

Voimassa oleva järjestyslain 22 §:n muutos on mahdollistava säännös. Sen perusteella järjestyksenvalvoja voidaan asettaa hakijan pyynnöstä poliisin avuksi ja poliisin luvalla, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Edellä mainittuihin edellytyksiin ei esitetä tehtäväksi muutoksia. Esitettäville uusille toimialueille järjestyksenvalvoja tullaan asettamaan erityisesti julkisen terveydenhuollon toimipisteisiin, sairaaloihin ja terveyskeskuksiin ja niissä erityisesti ensiapua antaviin yksiköihin. Kyseisiä tehtäviä hoitavat nykyisin vartioimisliikkeiden vartijat tai ky-

seiset yksiköt hoitavat turvallisuustehtävät niin sanottuna omavartiointina. Samoin osa lentoasemilla ja satamissa työskentelevistä vartijoista ja turvatarkastajista korvattaisiin järjestyksenvalvojilla. Sosiaalihuollon toimipisteissä vartijoita työskentelee paikallisvartiointityyppisesti vähän. Sen vuoksi järjestyksenvalvojan asettamismahdollisuutta tul-taisiin niissä kustannussyistä käyttämään varsin rajoitetusti. Järjestyksenvalvojen asettaminen muihin säännöksessä mahdollistettuihin paikkoihin tulisi olemaan satunnaista. Muutos koskisi arviolta sadasta kahteensataan vartijaa tai muuta turvallisuushenkilökuntaa, jotka voisivat jatkossa toimia nykyisen tehtävänsä sijasta järjestyksenvalvojina. Arviossa on huomioitu, että todennäköisesti kaikkien vastaavia tehtäviä hoitavien vartioiden työnkuva ei muuttuisi esityksen mahdollistamalla tavalla.

Edellä mainituissa kohteissa mahdollisuudet järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen paranisivat olennaisesti, jos järjestyksenvalvojan asettamisessa vaadittavassa lupamenettelyssä sovittaisiin viranomaisten kanssa kattavasti yhteistyöstä ja toimintatavoista. Järjestyksenvalvoja olisi laissa tarkoitettulla tavalla näkyvästi, ennaltaehkäisevästi toimialueellaan ja valmiina puuttumaan havaitsemiinsa epäkohtiin. Toimenpiteiden kohteiden oikeusturvan ei arvioida heikkenevän. Sen sijaan järjestyksen ja turvallisuuden ja sen vaikutuksesta suojeltavien henkilöiden ja omaisuuden sekä toimenpiteisiin nähden ulkopuolisten oikeusaseman arvioidaan paranevan merkittävästi.

Esitetyllä järjestyksellään muutoksella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Kohteessa työskentelevän järjestyksenvalvojan kustannukset voisivat olla palvelunostajalle suuremmat kuin paikallisvartijan palkkauksesta tai esimerkiksi piirivartijan käynneistä aiheutuvat maksut. Erotus voisi johtua siitä, että järjestyksenvalvontatehtävät on luokiteltu vartiointialan työehtosopimuksessa tasolle 3 ja vartioimistehtävät voisivat olla tasolla 2. Tasopalkoista aiheutuva palkan ero olisi pääkaupunkiseudulla 84—88 euroa ja muualla Suomessa 78—83 euroa kuukaudessa henkilön työkokemuksesta riippuen. Tasopalkasta aiheutuva vuosittainen lisäkustannus olisi arvioitujen henkilötyövuosien enimmäismää-

rällä, 200 henkilöllä laskettuna 187 200—211 200 euron vaihteluvälillä henkilöiden työkokemuksesta ja alueellisesta sijoittumisesta riippuen. Piirivartija puolestaan suorittaa vain osan työajastaan kunkin piiriin kuuluvan kohteen tehtäviä, joten kustannusvertailua ei tältä osin voida tehdä. Vartioimisliikkeiden vuosittaisen yhteenlasketun liikevaihdon arvioidaan nykyisin olevan noin 300 miljoonan euron tasolla. Kohteisiin, joissa järjestyksenvalvojaa ei tarvittaisi tai järjestyksenvalvojan asettamiselle ei ole olemassa taloudellisia edellytyksiä edes häiriöttömämpinä ajanjaksoina, voitaisiin edelleen palkata vartioimisliikkeiden vartijoita. Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on huomioitava, että kysymyksessä olisi mahdollistava, ei pakottava säännös.

Viranomaisten tehtäviin muutoksella olisi resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä parantava vaikutus. Järjestyksenvalvojen ja poliisin tai Rajavartiolaitoksen yhteistyössä viranomaistehtäviksi jäisivät nykyiseen tapaan vakavampiin tilanteisiin puuttuminen. Tällöinkin niitä on usein edeltänyt ja tulisi myös jatkossa edeltämään järjestyksenvalvojen mahdolliset toimenpiteet, kuten kohdehenkilön kiinniottaminen. Rajavartiolaitos on Schengen -sopimuksen vuoksi käytännössä vetänyt miehistönsä pois satamista. Järjestyksen ja turvallisuuden korvaaviksi ylläpitäjiksi on kaavailtu vartioimisliikkeiden palveluksessa olevia järjestyksenvalvoja. Lentolasemilla nykyiset vartijat voisivat osin korvaantua järjestyksenvalvojilla. Järjestyksenvalvojen asettamismahdollisuudella voisi olla erityisesti merkitystä pienemmillä lentolasemilla ja lentopaikoilla, joissa viranomaisia ei ole säännönmukaisesti paikalla.

Vartijat ja erityisesti järjestyksellään 22 §:ssä tarkoitettut järjestyksenvalvojat kohtaavat tehtävissään väkivaltaa aikaisempaa enemmän ja toimenpiteiden kohteilla on yhä useammin mukanaan teräase tai muu ihmisen vahingoittamiseen soveltuva vaarallinen esine. Näkyvästi kohteissa työskentelevien järjestyksenvalvojen käyttöalan laajentaminen voisi ennaltaehkäistä väkivaltatilanteita. Aikaisempien kohteiden lisäksi erityisesti julkiset sairaalat ja terveyskeskukset ovat toimialueita, joissa voimankäyttötilanteet ovat muita vartioimistehtäviä yleisempiä. Voi-

mankäyttötilanteita tulee olemaan jatkossakin vähän suhteessa tehtävien määrään. Kyseiset yksityisen turvallisuusalan palvelutehtävien ääritilanteet ovat kuitenkin sekä tosiasiallisilta että oikeudellisilta vaikutuksiltaan sellaisia, että niihin tulisi koulutusjärjestelmässä kiinnittää erityistä huomiota.

Kouluttajien hyväksymismenettelyllä ja kertauskoulutusvaatimuksella voitaisiin parantaa vartijoiden ja järjestyksenvalvojen voimankäyttökoulutusten ajantasaisuutta ja siten laatua sekä tehostaa kouluttajien valvontaa. Laadukkaammilla peruskoulutuksilla ja vuosittaisilla kertauskoulutuksilla voitaisiin saavuttaa tavoiteltu vaikutus voimakeinojen- ja voimankäyttövälineiden käytön osaamisessa. Vartijoille, järjestyslain 22 §:ssä tarkoitetuille järjestyksenvalvoille ja vartioiden voimankäyttökouluttajille ehdotettavat uudet ammattitaitovaatimukset lisääisivät vastaavasti kansalaisten oikeusturvaa etenkin vartijoiden toimialueilla olevien henkilöiden sekä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimenpiteiden kohteeksi mahdollisesti joutuvien osalta. Kyseinen vaikutus olisi myös esitykseen sisältyvillä hyväksymismenettelyillä, tiedonsaantioikeutta koskevilla säännöksillä ja rangaistusäännöksillä, joilla pyrittäisiin kehittämään ja helpottamaan vartioimisliiketoimintaan kohdistettavaa viranomaisvalvontaa.

Voimankäyttökouluttajien konkreettinen ammattitaitovaatimus, Poliisiammattikorkeakoulun järjestämien koulutusten hyväksytyt suorittaminen, on toteutettu vuoden 2002 kokonaisuudistuksen yhteydessä. Viranomaishyväksymismenettely ja siihen liittyvä kertauskoulutusvelvollisuus täydentäisivät tuolloin säädettyjä edellytyksiä. Muutos aiheuttaisi Poliisiammattikorkeakoululle kertauskoulutusten järjestämisvelvoitteen. Kertauskoulutukseen osallistujat olisivat aluksi jo nykyisin kouluttajina toimivia henkilöitä. Varsinaisia uusia kouluttajia arvioidaan tulevan mukaan toimintaan vuosittain vähäinen määrä. Siirtymäsäännöksestä johtuen ensimmäinen vuosi lain voimaan tulon jälkeen olisi muita kiireisempi, koska kouluttajat, jotka ovat suorittaneet viittä vuotta aikaisemmin koulutuksensa, joutuisivat suorittamaan kertauskoulutuksen ennen hyväksymisen hakemista. Muina vuosina voimankäyttökoulutta-

jan yleisen osan kertauskoulutusten järjestämistarve lienee 2—4 koulutusta vuodessa, ja ampuma-asetta koskevan kouluttajakoulutuksen osan 1—2 kertaa noin viiden vuoden välein, joten koulutusten järjestämisellä ei voida arvioida olevan olennaisia vaikutuksia Poliisiammattikorkeakoulun toimintaan. Olenaisia vaikutuksia ei voida arvioida aiheutuvan myöskään Poliisihallitukselle, jota esitettäisiin hyväksymiset myöntäväksi viranomaiseksi.

Kouluttajille kertauskoulutusvaatimuksesta ja hyväksymismenettelystä aiheutuisi jonkin verran taloudellisia kustannuksia. Kustannuksia aiheutuisi myös vartijoita kouluttaville oppilaitoksille, joiden voimankäyttökouluttajilta edellytettäisiin yksityisten kouluttajien tavoin kouluttajien peruskoulutusten ja kertauskoulutusten suorittamista. Vartijoiden ja järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisen järjestyksenvalvojen kaasusumutin, teleskooppipatukka, ampuma-ase ja voimankäytön lisäkoulutuksiin muutoksella voisi olla hintoja korottava vaikutus, jos kouluttajat siirtäisivät kertauskoulutusvelvoitteesta ja hyväksymismenettelystä aiheutuvat kustannukset koulutusten hintoihin. Vartijoille ja järjestyslain 22 §:ssä tarkoitetuille järjestyksenvalvoille kertauskoulutuksia koskeva muutos ei aiheuttaisi kustannuksia, koska vuosittaiset kertauskoulutukset säädettäisiin edelleen vartioimisliikkeiden järjestämisvastuulle. Vartioimisliikkeiden osalta kertauskoulutuksen järjestämisvastuusta aiheutuvia kustannuksia voitaisiin pitää kokonaisuutena arvioiden vähäisinä. Tämä johtuisi siitä, että vartioimisliikkeillä on nykyiselläänkin kertauskoulutusten järjestämisvastuu. Muutos koskisi siten ainoastaan koulutuksen vähimmäissisältöä ja hyväksytyin kouluttajan käyttämisvelvoitetta.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä sen yhteydessä toimivan Turvallisuusalan neuvottelukunnan aloitteesta. Aloitteessaan Turvallisuusalan neuvottelukunta on huomioinut sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteet. Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan kuuluvan sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaan sisäisen turvallisuuden pi-

demmän aikavälin tavoitetila vuoteen 2015 mennessä on määritelty seuraavasti: ”Suomi on Euroopan turvallisin maa. Turvallisuuden takeena on hyvin toimiva julkinen sektori, jonka toiminta painottuu ennalta estävään työhön. Viranomaisyhteistyöllä sekä sidosryhmien ja yksityisen sektorin kanssa kumppanuuksia solmimalla varmistetaan laadukkaat ja ihmisten turvallisuudetuksia vastaavat sisäisen turvallisuuden palvelut”.

Hankkeelle on asetettu sisäasiainministeriön, oikeusministeriön, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä opetusministeriön jäsenistä koostuva ohjausryhmä. Esityksen valmisteluun on osallistunut myös Turvallisuusalan neuvottelukunta ja sen ohjaukseen ja alaisuuteen asetettu tukityöryhmä. Tukityöryhmässä ovat jäsenet sisäasiainministeriöstä, Suomen Vartiointiliikkeitten Liitto ry:stä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:stä ja Turvallisuusalan ammattiliitosta.

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi pyydettiin lausunnot yhteensä 45 viranomaiselta, yhteisöltä ja yksiköltä, joista 27 antoi lausunnon. Lausunnot pyydettiin oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, sisäasiainministeriön poliisiosastolta, sisäasiainministeriön pelastusosastolta, Poliisiammattikorkeakoululta, Suojelupoliisilta, Keskusrikospoliisilta, Ilmailuhallinnolta, Helsingin juutalaiselta seurakunnalta, Järjestyksenvalvojen ammattiliitto ry:ltä, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR Ry:ltä, Suomen Huvijärjestäjien Keskusliitto Ry:ltä, Suomen Liikunta ja Urheilu Ry:ltä, Suomen Satamaliitto ry:ltä, Turvallisuusalan ammattiliitto ry:ltä, Suomen sairaalatekniikka ry:ltä, Kuluttajavirastolta, Opetushallitukselta, Rajavartiolaitokselta, Tullihallitukselta, Finnsecurity ry:ltä, Suomen kaupan liitolta, Palvelualojen Ammattiliitto PAM ry:ltä, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:ltä, Suomen Turvaurakoitsijaliitto ry:ltä, Finanssialan Keskusliitolta, Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry:ltä, Suomen Yksityisetsivä ja Lakitoimistoliitto ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitolta, Turva-alan yrittäjät ry:ltä, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöltä, Helsingin kihlakunnan poliisilaitokselta, Varsinais-Suomen

poliisilaitokselta, Pohjois-Karjalan poliisilaitokselta, Oulun poliisilaitokselta, Lapin poliisilaitokselta, Turvallisuusalan koulutustoimikunnalta, Turvallisuusalan tutkintotoimikunnalta, Finavialta, Security Arsenal Finland Oy:ltä, Securitas Events Oy:ltä, Keski-Suomen Turvamiehet Oy:ltä ja Extremely Nice Job Oy:ltä. Lisäksi järjestettiin vartiointiliikkeille suunnatut kuulemistilaisuudet Espoossa, Tampereella, Oulussa ja Mikkelissä.

Lausunnonantajista 24 suhtautui esitykseen myönteisesti ja esityksen todettiin vastaavan tämänhetkisiä muutostarpeita. Myönteisesti esitykseen suhtautuneista lausunnonantajista 13 esitti joitakin muutosesityksiä säännösluonnoksiin tai niiden perusteluihin. Kaksi lausunnonantajaa vastusti luonnosta kokonaisuudessaan ja yksi lausunnon antaja vastusti osaa muutosesityksistä. Kuulemistilaisuudessa esityksiin suhtauduttiin pääasiassa myönteisesti.

Esitystä päätettiin muuttaa lausunnonantajien vähemmistön, sitä kokonaisuudessaan vastustaneiden oikeusministeriön ja Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry:n sekä osaksi vastustaneen Security Arsenal Finland Oy:n kantojen mukaiseksi. Erityisesti oikeusministeriön lausunnossaan vaatimia yksityistä turvallisuusalaa koskevaa lainsäädäntörakennetta sekä alan toimijoiden toimivaltuuksia ja oikeuksia koskevaa sääntelyä ei voitaisi muuttaa esityksen kiireellisen luonteen mukaisesti nopeasti. Oikeusministeriön käsityksen mukaan lainsäädäntöjärjestystä koskevan ongelman aiheuttaisi erityisesti järjestyslain 22 §:ssä säädellyille järjestyksenvalvojille esitetty poistamista koskevan toimivaltuuden selkeyttäminen. Se johtaisi toteamistiriitaan Eduskunnan perustuslakivaliokunnan aikaisemman kannan kanssa Suomen perustuslain 124 §:n tulkintaa koskevalta osalta. Samoin Suomen Poliisijärjestöjen liiton esittämä kattavampi sisäisen turvallisuuden tehtävien työnjakoa koskeva valmistelu ja yhteiskunta-keskustelu olisi mahdollista järjestää vasta hankkeen toisessa, kokonaisuudistusta koskevassa vaiheessa. Esitettyjen muutosten tärkeyden ja kiireellisyyden vuoksi kuitenkin päätettiin, että esitystä ei vedettäisi kokonaan pois, vaan esityksessä esitettäisiin vain järjestyslain tarkoittamien järjestyksenvalvojen

käyttöalan laajentamista ja siihen liittyvää vartijoiden ja järjestyksenvalvojen koulutusjärjestelmää koskevien säännösten osittaista muuttamista. Kyseiset muutokset olisivat tarpeellisia ja mahdollisia toteuttaa myös hanketta vastustaneiden lausunnonantajien muutosesityksien jättämässä harkinnanvarassa.

Oikeusministeriön lausunnon johdosta esityksestä poistettiin kaikki muut esitykset paitsi järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettujen järjestyksenvalvontatehtävien käyttöalan laajennusta terveyden- ja sosiaalihuollon toimi-

pisteisiin, lentopaikkoihin ja satamiin sekä vartijan voimankäyttökoulutuksen tarkempaa sääntelyä ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen yhteydessä suoritettavaa kertauskoulutusta koskevat asiakokonaisuudet. Lisäksi vartijaksi hyväksymisen yläikärajaa ehdotetaan korotettavaksi 68 ikävuoteen. Muut jo kiireellisessä vaiheessa esillä olleet asiat tullaan valmistelemaan uudelleen kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Järjestyslaki

22 §. Järjestyksenvalvojan asettaminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että järjestyksenvalvoja voitaisiin jatkossa asettaa kauppakeskusten, liikenneasemien ja joukkoliikenteen kulkuneuvojen lisäksi terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, satamiin ja lentopaikoille. Satamia ja lentopaikkoja ei ole mainittu voimassa olevassa pykälässä eikä pykälän hallituksen esityksen perusteluissa liikenneasemien luettelossa, minkä vuoksi maininta niistä on syytä lisätä selvyuden ja tarkkarajaisuuden vuoksi suoraan pykälätekstiin. Mainitut kohteet ovat julkisia paikkoja, joissa yksityisen turvallisuusalan toimijoiden tehtävien tosiasiallinen luonne on osaksi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä.

Terveydenhuollon toimintayksiköt on määriteltä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa. Terveydenhuollon toimipisteillä tarkoitettaisiin edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja terveydenhuollon toimintayksiköitä ja niiden mahdollisia erillisiä toimipisteitä. Säännöksessä tarkoitettuja toimipisteitä voisivat siten olla esimerkiksi terveyskeskukset ja niiden terveysasemat, sairaanhoitopiirin sairaalat ja niihin kuuluvat yksiköt sekä yksityiset lääkäriasemat ja sairaalat. Järjestyksenvalvojan asettamisesta päättäisi, kuten myös voimassa

olevassa laissa on säädetty, terveydenhuollon toimipisteen sijaintipaikkakunnan poliisilaitos toimipisteen ylläpitäjän hakemuksesta ta-pauskohtaisesti.

Sosiaalihuollon toimipisteillä tarkoitettaisiin valtion ja kuntien virastoja tai niiden toimipisteitä, joissa käsitellään työvoimapolitiittisia, opintopoliittisia tai sosiaalisia etuuksia, kuten sosiaaliturvaa koskevia asioita. Kyseisiä virastoja ovat esimerkiksi kuntien sosiaalitoimistot, työvoimatoimistot ja Kansaneläkelaitoksen toimipisteet. Lisäksi sosiaalihuollon toimipisteellä tarkoitettaisiin päihdehuoltolaissa (41/1986) tarkoitettuja päihdehuoltoyksiköitä tai niiden toimipisteitä lukuun ottamatta laitostyyppisiä yksiköitä, joita ei voida pitää yleisinä paikkoina. Sosiaalihuollon toimipisteillä ei sen sijaan tarkoitettaisi esimerkiksi koulukoteja ja lastensuojelulaitoksia, joissa järjestyksen ylläpitämisestä vastaa laitoksen henkilökunta.

Satamalla tarkoitettaisiin eräiden alusten ja niitä palvelevien satamarakenteiden turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain tarkoittamaa satamaa. Järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa edellytysten täytyessä suorittamaan tehtäviensä kyseisen lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua satamanpitäjän hakemuksesta kyseisen säädöksen 9 ja 10 kohdissa määritellyille sataman turvatoimialueelle ja satamarakenteisiin.

Lentopaikalla tarkoitettaisiin ilmailulain 80 §:n 1 momentin 1 kohdassa määriteltä lentopaikkaa. Kyseisen määritelmän

perusteella lentopaikalla tarkoitetaan määrättyä maa- tai vesialuetta tai rakennelman päällä olevaa aluetta, joka on kokonaan tai osittain järjestetty ilma-alusten saapumista, lähtemistä ja maassa tai vedessä liikkumista varten. Ilmailulain 80 ja 99 §:ssä määritellyt lentopaikat ovat osa lentopaikkoja. Varsinaisen lentopaikan ja siihen kuuluvien rakennusten, kuten lentoaseman lisäksi järjestyksenvalvojan toimialueena olisi myös lentopaikan välitön läheisyys. Välittömään läheisyyteen katsottaisiin kuuluvaksi ainakin parkkipaikat ja lentopaikalle johtavat tiealueet. Järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa edellytysten täytyessä lentopaikan sijaintipaikan poliisilaitoksen päätöksellä lentopaikan pitäjän hakemuksesta.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä rajanylityspaikoilla, jollaisia lentopaikat ja satamat voisivat olla, säädetään rajavartiolaitain (578/2005) 20 §:ssä. Rajavartiolaitos huolehtii yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä rajanylityspaikalla silloin kun poliisi on sitä estynyt tekemästä tai tilanteessa, jossa sisärajavahtovnta palautetaan Schengenin rajasäännöstön (Euroopan yhteisön asetus 562/2006) III osaston luvun mukaisesti. Edellä mainitusta johtuen rajavartiolaitos lisättäisiin poliisiin ohella viranomaiseksi, jota järjestyksenvalvojat voisivat kyseisissä kohteissa avustaa järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä.

Momentin loppuosaan esitettäisiin myös tehtäväksi selventävä muutos, jossa järjestyksenvalvojen mahdollisten asettamispaikkojen luettelon toistamisen sijasta viitattaisiin poliisin lupaan, jossa kiinteistö tai kulkuneuvon tai niiden välitön läheisyys olisi rajattava ja yksilöitävä. Vaikka järjestyksenvalvojan tehtävät on pääsääntöisesti tarkoitettu suoritettavaksi julkisissa tiloissa, tehtävän luonteen vuoksi järjestyksenvalvojat voisivat suorittaa tehtäviään myös edellä mainittujen paikkojen ja kulkuneuvojen sisältämissä mahdollisissa yleisöltä suljetuissa tiloissa, kuten sosiaalituloissa ja kokoushuoneissa sekä käymälöissä, silloin kun järjestyksenvalvojan tehtävien suorittaminen sitä erityisestä syystä vaatii.

1.2 Laki järjestyksenvalvojista

17 a §. *Järjestyksenvalvojakouluttajan koulutus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi järjestyksenvalvojakouluttajan koulutuksen järjestämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan järjestyksenvalvojakouluttajan koulutuksen järjestäisi edelleen Poliisiammattikorkeakoulu. Voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu koulutuksen nimi ”järjestyksenvalvojakouluttajan kouluttajakoulutus” esitettäisiin korvattavaksi kielellisesti helpommalla nimellä, järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssi. Koulutuksen sisältöä koskevat vähimmäisvaatimukset säilytettäisiin ennallaan, mutta sitä koskeva säännös siirrettäisiin asetustasolle. Koulutuksen tulisi edelleen sisältää ainakin järjestyksenvalvontatoimintaa sääntelevään lainsäädäntöön, järjestyksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin, voimankäyttöön ja kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet. Jäljempänä esitettävässä 18 a §:n 2 momentin 2 kohdassa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen uusimisen edellytyksenä olevasta kertauskoulutuksesta käytettäisiin nimeä järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskurssi. Kertauskurssia koskevaa ehdotusta käsitellään tarkemmin 18 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Toiseen momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin käytännön järjestämisestä. Koulutuksen luonteen ja Poliisiammattikorkeakoulun muun koulutuksen ja toiminnan turvaamiseksi olisi perusteltua, että Poliisiammattikorkeakoulu valitsisi edelleen koulutuksen osanottajat. Käytännössä kielteinen päätös tulisi kysymykseen vain niiden koulutukseen pyrkivien kohdalla, jotka eivät täytä laissa säädettyjä edellytyksiä koulutukseen valitsemisesta. Kyseiset edellytykset esitettäisiin säädettäväksi tyhjentävästi 3 momentissa. Säännökseen otettaisiin myös valintapäätöksen valitusmenettelyä koskeva ohjaus. Säädösteknisesti valitusoikeus järjestettäisiin viittaamalla poliisikoulutuksesta annetun lain (68/2005) 20 §:n säädöksiin, jotka koskevat muutoksenhakua opiskelijavalintapäätökseen. Valintamenettelyn osalta peruskurssille hakevat olisivat siten oikeudellisesti samassa asemassa kuin poliisikoulutukseen hakevat henkilöt. Tarkempia säännöksiä peruskurssin

ja kertauskurssin järjestämisestä annettaisiin voimassa olevan sääntelyn tavoin asetuksella.

Kolmannessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi koulutukseen valintaperusteista. Järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssille ei olisi tarkoituksenmukaista ottaa henkilöitä, joilla ei olisi edellytyksiä suorittaa kurssia hyväksytysti tai toimia kouluttajan tehtävissä. Tästä syystä osa voimassa olevan lain 18 §:n järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen edellytyksistä tulisi siirtää peruskurssille valitsemisen edellytyksiksi ja säänneltäväksi 3 momentissa. Lisäksi koulutukseen halukkaiden oikeusturva vaatisi, että koulutukseen valitsemisen edellytyksistä säädetään mahdollisimman täsmällisesti laissa. Todellisten kouluttajavalmiuksien saavuttaminen suhteellisen lyhyellä peruskurssilla edellyttää motivaatiota, kypsyyttä ja riittäviä pohjatietoja aiheesta. Edellä mainituista syistä ensimmäisenä edellytyksenä koulutukseen osallistumiselle pidettäisiin 18 vuoden ikää, joka on myös järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen alaikäraja. Toiseksi koulutukseen hakeutuvalla tulisi olla hyväksytysti suoritettuna voimassa olevan lain 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu järjestyksenvalvojan peruskoulutus. Kyseisen edellytyksen täytyessä hänellä voitaisiin katsoa olevan riittävät perustiedot koulutukseen osallistumiselle. Riittävien perustietojen soveltamisen, kypsyyden ja käytännön kokemuksen kannalta olisi myös suositeltavaa, että koulutukseen hakeutuva olisi käytännössä suorittanut järjestyksenvalvojan tehtäviä tai muita vastaavia yksityisen turvallisuusalan tai turvallisuusviranomaisten tehtäviä muutaman vuoden ajan. Myös aikaisemmalla kouluttajakokemuksella voitaisiin katsoa olevan koulutuksessa menestymiselle ja kouluttajana toimimiselle myönteisiä vaikutuksia. Koska 3 kohdan edellytykset olisivat samat kuin voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin 3 kohdan sääntelemät järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen edellytykset, rehelliseksi ja luotettavaksi tuntemisen ja henkilökohtaisen sopivuuden osalta myös perustelut olisivat samat. Edellä mainittujen edellytysten olemassa olon selvittämisessä voitaisiin käyttää esimerkiksi kaikkia poliisin käytössä olevia rekistereitä. Poliisiammattikorkeakoulu

voisi myös voimassa olevan lain 25 §:n perusteella pyytää lausunnon koulutukseen pyrkivän kotipaikan poliisilaitokselta. Poliisilaitoksen kielteinen lausunto hakijan henkilökohtaisista ominaisuuksista olisi vahva peruste olla hyväksymättä hakijaa koulutukseen.

Pykälän neljänteen momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskurssin osallistumisoikeudesta. Kertauskurssille voisi osallistua henkilö, joka on aikaisemmin hyväksytty järjestyksenvalvojakouluttajaksi ja joka ei ole menettänyt oikeuttaan toimia järjestyksenvalvojakouluttajana. Ensimmäinen edellä mainituista edellytyksistä tarkoittaisi sitä, että kertauskurssille hakeutuvan henkilön olisi tullut suorittaa järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssi ja sen jälkeen hakea ja saada Poliisihallitukselta hyväksyminen toimia järjestyksenvalvojakouluttajana. Toinen edellytyksistä tarkoittaisi puolestaan sitä, että kertauskurssille hakeutuvan hyväksymistä ei olisi peruutettu esimerkiksi hänen tekemänsä rikoksen tai muutoin kouluttajaksi sopimattomuuden johdosta tai että hän ei ole päästänyt määräaikaista kouluttajaksi hyväksymistään vanhentumaan. Peruutetun tai vanhentuneen hyväksymisen perusteella kertauskoulutukseen hakeutuvaa ei tulisi hyväksyä kertauskurssille, vaan hänet tulisi ohjata hakeutumaan järjestyksenvalvojakouluttajan peruskoulutukseen, jossa uudelleen erikseen harkittaisiin hakijan kelpoisuus osallistua kyseiseen koulutukseen 3 momentissa esitetyillä perusteilla.

18 §. Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen. Koska edellä uuden 17 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla osa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksistä siirrettäisiin kouluttajakoulutukseen hyväksymisen edellytyksiksi, voitaisiin varsinaisen järjestyksenvalvojakoulutuksen hyväksymisen edellytykset tiivistää kahteen kohtaan ja säännöstä selkeyttää. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säännelty kahdeksantoista vuoden vähimmäisikää koskeva edellytys kumottaisiin. Asiallisesti se olisi edelleen hyväksymisen edellytyksenä, koska hyväksymistä ei voisi saada ilman 17 a §:ssä tarkoitettua järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin suorittamista, jonka osallistu-

misoikeus puolestaan edellyttää vähintään kahdeksantoista vuoden ikää.

Voimassa olevan lain 18 §:n 1 momentin 2 kohta siirtyisi muutoksitta edellä esitetyn johdosta 18 §:n momentin 1 kohdaksi. Hyväksymisestä päättävän Poliisihallituksen tulisi samoilla perusteilla kuin voimassa olevassa säännöksessä on määrätty varmistua hakijan rehellisyydestä, luotettavuudesta ja henkilökohtaisten ominaisuuksien soveltuvuudesta järjestyksenvalvojakouluttajaksi. Lainsäädäntöteknisesti muutos toteutettaisiin viittaamalla 17 a §:n 3 momenttiin. Kyseiset hyväksymisedellytykset tulisi harkita erikseen siitä huolimatta, että Poliisiammattikorkeakoulu olisi suorittanut vastaavan harkinnan lakiin nyt lisättävän 17 a §:n 3 momentin 3 kohdan perusteella. Tämä johtuisi siitä, että vaikka edellytykset ovat asiallisesti samat, tehdään viranomaisarkintaa eri viranomaisen toimesta ja osin eri tarkoituksessa. Poliisiammattikorkeakoulu harkitsee pääasiassa soveltuvuutta koulutukseen osallistumiseksi, Poliisihallitus puolestaan henkilön soveltuvuutta järjestyksenvalvojakouluttajaksi. Hyväksymistä koskevassa harkinnassa on tällöin kysymys myös tarkoituksenmukaisuusharkintana suoritettavasta kokonaisarvioinnista, joka on osa lupa- ja hyväksymismenettelyinä suoritettavaa yksityisen turvallisuusalan ennakollista valvontaa. Koska kouluttajaksi hyväksymistä tulee hakea viimeistään kuuden kuukauden kuluessa peruskurssin hyväksytystä suorittamisesta, on myös mahdollista että hakijan olosuhteet muuttuvat kyseisenä ajankohtana.

Toinen edellytys koskisi voimassa olevan säännöksen tavoin konkreettista ammattitaitovaatimusta eli järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin hyväksytyä suorittamista, josta säädettäisiin momentin 2 kohdassa. Järjestyksenvalvojakouluttajakoulutusta koskevat säännökset esitettäisiin edellä perustelluin tavoin siirrettäväksi uuteen 17 a §:ään, joten sitä koskevia määräyksiä ei tarvittaisi enää toistaa uudelleen 18 §:ssä. Säännös siitä, että Poliisihallitus määritteli järjestyksenvalvojakouluttajakoulutuksen sisällön, poistettaisiin tarpeettomana. Poliisihallitus ohjaa Poliisiammattikorkeakoulun toimintaa Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) nojalla. Muutos voimassa olevaan 18 §:n 1 momentin

3 kohtaan olisi koulutuksen nimenmuutos ja hyväksymisen hakemiselle asetettava kuuden kuukauden määräaika. Koulutuksen sisältöä ei säännösmuutoksen vuoksi muutettaisi eikä nimenmuutoksella olisi vaikutusta voimassa olevan lain perusteella suoritettuihin koulutuksiin. Niiden hyväksytyt suorittaminen hyväksyttäisiin voimassa olevan lain säätämällä tavalla järjestyksenvalvojakouluttajan peruskoulutukseksi.

Jos hyväksymistä ei tarvitsisi hakea esiteyllä tavalla kuuden kuukauden määräajassa, menettäisi esitettävä kertauskoulutusjärjestelmä osin merkitystään. Ensimmäistä hakemustaan viivästyttävä kouluttaja voisi silloin osallistua kertauskoulutukseen ennalta määrittelämättömän ajan kuluessa. Kyseisellä seikalla puolestaan voisi olla merkitystä vaadittavaan ammattiaidon säilyttämiseen. Esitettävä kuuden kuukauden määräaika laskettaisiin järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin hyväksytystä suorittamisesta saadun todistuksen päiväyksestä lukien. Jos hakija suorittaisi teoriakoulutusta ja voimankäyttökoulutusta koskevat osiot eri aikaan, määräaika lasketaan viimeisenä suoritettun peruskurssin osan hyväksytystä suorittamisesta saadun todistuksen päiväyksestä lukien. Se, onko hakemus saapunut ajoissa kuuden kuukauden määräajassa, arvioitaisiin hakemuksen saapumisajankohdasta Poliisihallituksen Turvallisuusalan valvontayksikköön. Kuukaudeksi katsottaisiin 30 päivän ajanjakso. Viimeinen hetki jättää hakemus olisi siten virka-ajan päättymisen ajankohta 180 päivän kuluttua todistuksen allekirjoituspäivämäärästä lukien. Myöhästynyttä hakemusta ei otettaisi käsittelyyn vaan se johtaisi hakemuksen hylkäämiseen ilman käsittelyä. Hyväksymistä haluavan hakemuksensa jättämisessä myöhästyneen henkilön tulisi uudelleen hyväksytysti suorittaa järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssi.

18 a §. *Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen uusiminen.* Kertaalleen 18 §:n perusteella myönnetyn järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen uusimisesta ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettäväksi uudessa 18 a §:ssä. Mahdollisuus hyväksymisen uusimiseen todettaisiin 1 momentissa. Hyväksymisen uusiminen olisi mahdollista kouluttajan erillisestä hakemuksesta. Menette-

lyyn sovellettaisiin uusimisenkin osalta hallintolain (434/2003) säännöksiä. Asiassa toimivaltainen viranomainen olisi ensimmäisen hyväksymisen tavoin Poliisihallitus. Hyväksymisten uusintojen määrälle ei esitettäisi säädettyä enimmäismäärää.

Pykälän toisessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi uusitun hyväksymisen enimmäismääräajasta ja edellytyksistä, joilla kertaalleen järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksytty henkilö voitaisiin uudelleen hyväksyä järjestyksenvalvojakouluttajaksi. Hyväksyminen voitaisiin uusita enintään viiden vuoden määräajaksi. Määräajan pituus olisi sama kuin voimassa olevassa laissa. Viiden vuoden määräaika olisi samalla myös koulutuksellista syistä suositeltava pääsääntöinen hyväksymisen pituus.

Hakijan luotettavuutta, rehellisyyttä ja henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevat edellytykset arvioitaisiin samoin kuin ensimmäistä hyväksymistä hakiessa. Uusimista haettaessa Poliisihallituksella voisi myös olla tiedossaan poliisin ja Poliisihallituksen kouluttajien valvonnasta tai muutoin hakijasta kertyneitä tietoja. Esimerkiksi valvontatietojen perusteella Poliisihallitus voisi ennen asian ratkaisemista hallintomenettelyssä kirjallisesti tai suullisesti kuulla hakijaa, elleivät tiedot ole aikaisemmin johtaneet toimenpiteisiin. Annettu varoitus tai hyväksymisen määräaikainen peruuttaminen eivät olisi sellaisenaan esteitä hyväksymisen uusimiselle. Henkilö, jonka hyväksyminen järjestyksenvalvojakouluttajaksi olisi määräaikaisesti peruutettu, olisi oikeutettu osallistumaan järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskurssille, mikäli Poliisiammattikorkeakoulun koulutukseen osallistumisoikeutta koskevista valintaperusteista ei muuta johtuisi. Opiskelijavalinnassa kertauskurssille noudatettaisiin 17 a §:n 2 momentissa säänneltäviä menettelyä. Mikäli hyväksymisen määräaikainen peruuttaminen ylittäisi 3 momentissa säänneltäväksi esitetävän hyväksymisen uusimista koskevan määräajan, hyväksymistä ei voitaisi enää uusita 18 a §:n säännösten mukaisesti. Tässä tapauksessa kouluttajaksi haluavan olisi kertauskurssin sijasta suoritettava uudestaan 17 a §:ssä määritelty järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssi ja haettava hyväksymistä 18 §:ssä

säännellyssä, ensimmäistä hyväksymistä koskevassa menettelyssä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan kertaalleen hyväksytyt kouluttajat tulisi halutessaan uudistaa määräaikaisen hyväksymisensä suorittaa 17 a §:ssä säännelty järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskurssi. Kertauskoulutuksen suorittamisvelvollisuudella pyrittäisiin varmistamaan järjestyksenvalvojakouluttajien ammattitaidon säilymisestä. Kertauskoulutuksen suorittamisen edellyttäminen mahdollistaisi myös muun muassa toimintaa sääntelevässä lainsäädännössä, käytännöissä ja esimerkiksi voimakeinojen käyttöä koskevista ohjeista tapahtuneiden keskeisten muutosten läpikäymisen käytännössä viiden tai kuuden vuoden välein. Sisäasiainministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskoulutuksen pituudesta sekä opetusaiheiden laajuudesta, sisällöstä ja oppimisen kontrolloinnin käytännön toteuttamisesta.

Kertauskoulutuksen tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi sen suorittamiselle esitettäisiin säädettäväksi määräaika, joka sidottaisiin hyväksymisen hakemista koskevaan menettelyyn. Kertauskoulutus voitaisiin suorittaa aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista. Koska järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen myönnettäisiin pääsääntöisesti enimmäismääräajaksi eli viideksi vuodeksi, ellei kyseisestä määräajasta poikkeamiselle olisi 4 momentista johtuvia erityisiä syitä, ja koska hyväksymistä voisi hakea ja osallistua kertauskoulutukseen vielä kuuden kuukauden kuluessa edellisen hyväksymisen päättymisestä, olisi kertauskoulutuksen suorittamiselle normaali tapauksessa varattu noin vuoden mittainen aika. Hyväksymisen uudistamista hakevan olisi kuitenkin huomioitava, että hakemus hyväksymisen uudistamisesta tulisi 3 momentin edellyttämällä tavalla toimittaa Poliisihallitukselle siten, että se on perillä ennen kuuden kuukauden määräajan umpeutumista. Ehdotettavan muutoksen jälkeen sekä järjestyksenvalvojilla että järjestyksenvalvojakouluttajilla olisi samanlainen koulutusjärjestelmä.

Pykälän kolmannessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi määräajasta, jossa järjestyksenvalvoja kouluttajaksi hyväksymisen

uusimista olisi haettava. Hakemuksen voisi jättää milloin tahansa hyväksymisen voimassaoloaikana edellä 2 momentissa määritellyn kertauskurssin suorittamisen jälkeen. Hyväksymisen uusimista olisi kuitenkin haettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa edellisen hyväksymisen päättymisestä. Määräajan kesto laskettaisiin kuten 18 §:n 1 momentin 2 kohdassa on ehdotettu. Jos järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksytty henkilö ei suorittaisi kertauskurssia 2 momentin 2 kohdassa säännellyllä tavalla ja hakisi hyväksymistä annetussa määräajassa, ja hänen hyväksymisensä järjestyksenvalvojakouluttajaksi siten vanhenisi, olisi hänen halutessaan toimia järjestyksenvalvojakouluttajana suoritettava uudelleen järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssi ja haettava uutta hyväksyntää kouluttajaksi sen jälkeen.

Pykälän neljänten momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka perusteella hyväksymisen uusimisesta päättävä Poliisihallitus voisi samoilla perusteilla kuin ensimmäisestä järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisestä on säädetty 18 §:n 3 momentissa liittää tarpeellisia ehtoja ja rajoituksia.

1.3 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

18 §. *Henkilöstö- ja työvuorotiedosto.* Kunkin vartijan suorittamat vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen tiedot tulisi edelleenkin merkitä vartioimisliikkeen henkilöstötiedostoon. Tämä osoitettaisiin lisäämällä 18 §:n 1 momentin 3 kohdan listaan henkilötiedostoon merkittäväistä koulutuksista 29 §:n 1 momentin tarkoittamat koulutukset. Niitä olisivat edelleen vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen sisältämät teleskooppipatukkaa, kaasusumutinta ja ampumasetta koskevat erityiset osat. Samalla vartijoiden voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta koskevat säännökset siirrettäisiin 29 §:n 2 momenttiin, jonka vuoksi 18 §:n 1 momentin 3 kohdan viittaus 29 §:n 2 momenttiin säilyisi edelleen, mutta koskisi nyt vartijoiden voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta.

Henkilöstötiedostoon olisi merkittävä vähintään tiedot koulutetusta vartijasta, koulutukseen osallistumisen ajankohdasta, voimankäyttövälineet, joita koulutus on koske-

nut ja tiedot kouluttajasta. Merkintä tiedostoon tulisi tehdä 23 a §:n 1 momentissa tarkoitetun kouluttajan tai koulutuksen suorittaneen vartijan antaessa vartioimisliikkeelle todistuksen kertauskoulutuksen hyväksytystä suorittamisesta. Kouluttaja voisi vartioimisliikkeen edustajan suostumuksella tai silloin, kun koulutus on järjestetty ilman vartioimisliikkeen myötävaikutusta suoraan vartijan pyynnöstä antaa todistuksen suoritetusta kertauskoulutuksesta myös vartijalle, jonka tulee antaa todistus tiedoksi kulloisellekin työnantajalleen, mikäli hän on oikeissa kantaa mukanaan voimankäyttövälineitä vartioimistehävissä.

23 a §. *Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen.* Vartijan voimankäyttökouluttajana toimiminen edellyttäisi erillistä viranomaisen antamaa hyväksymistä. Hyväksyminen olisi yksi ennakkollisen viranomaisvalvonnan muoto. Kouluttajaksi hyväksymisen edellytykset säädettäisiin nyt lain tasolla uudessa 23 a §:ssä. Konkreettinen ammattitaitovaatimus on ollut voimassa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain uudistamisen jälkeen 1.10.2002 alkaen. Kouluttajaksi hyväksymiselle säädettäisiin enintään viiden vuoden pituinen määräaika ja se olisi voimassa koko maassa. Määräaikaisella hyväksymismenettelyllä ja sen yhteydessä toteutettavaksi esitettävällä kertauskoulutuksen käyttöönotolla pyrittäisiin varmistamaan vartijoiden voimankäyttökouluttajien ammattitaidon säilymisestä. Samalla mahdollistettaisiin yhdessä säädettäväksi esitettävien hyväksymisen peruuttamista koskevien säädösten kanssa voimankäyttökouluttajien työskentelyn seuraaminen, ohjaaminen, valvonta ja tavoitettavuus.

Hyväksymisten myöntäminen keskitettäisiin muiden vartioimisliiketoimintaan liittyvien lupien ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen tavoin Poliisihallitukselle. Poliisihallitus vastaa nykyisin ylimpänä viranomaisena vartioimisliiketoiminnan ja järjestyksenvalvontatoiminnan valtakunnallisesta viranomaisvalvonnasta ja -ohjauksesta, joten tehtävien säätäminen sille olisi luonteva ratkaisu myös tehtävän edellyttämän erityisammattitaidon varmistamiseksi. Ehdotetulla järjestelyllä pyrittäisiin myös varmistamaan viranomaistoiminnan yhdenmukaisuudesta

etenkin hyväksymisten mahdollisissa peruustapauksissa, koska hallintopäätöksen tehnyt viranomais on perinteisesti vastannut myös hyväksymisen peruuttamistoimenpiteistä.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksistä ja koulutuksista, joita hyväksytty kouluttaja voisi kouluttaa. Vartijoiden voimankäyttökouluttajat ovat voimassa olevan lainsäädännön perustella oikeutettuja kouluttamaan vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen yleistä osaa ja erityisen osan teleskooppipatukakoulusta ja kaasusumutinkoulutusta. Kaasusumutinkoulutusta voidaan antaa myös järjestyksenvalvoijista annetun lain tarkoittamille järjestyksenvalvoijille. Kyseiset kouluttajat ovat oikeutettuja kouluttamaan myös järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen voimankäyttöosioita ja järjestyksenvalvojan voimankäytön lisäkoulutusta. Voimassa oleviin edellä mainittuihin kouluttajaoikeuksiin ei esitetä tehtäväksi muutoksia. Vartijoiden voimankäyttökouluttajat ehdotetaan säädettäväksi 29 §:n 2 momentissa esitettävän vuosittaisen voimankäyttövälaineiden kertauskoulutuksen ainoiksi hyväksytyiksi kouluttajiksi.

Vartijan voimankäyttökouluttajat, joita koulutetaan ja hyväksytään yksityishenkilöinä, ovat keskeisessä asemassa yksityisen turvallisuusalan voimankäytön koulutuksessa. Nyt myös vartijoita kouluttavien oppilaitosten voimankäyttökoulutusta antavilta kouluttajilta edellytettäisiin Poliisiammattikorkeakoululla järjestettävän koulutuksen suorittamista koulutuksen tason ja yhtenäisyyden turvaamiseksi. Kouluttajien henkilökohtaiset ominaisuudet, soveltuminen kouluttajaksi sekä osaaminen ja sen ylläpito vaikuttaisivat heidän antamansa koulutuksen kautta vartijoiden ja järjestyksenvalvojen osaamiseen ja asenteisiin. Kyseiset asiat puolestaan olisivat suorassa yhteydessä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimenpiteiden kohteiden oikeusturvaan sekä vartijoiden ja järjestyksenvalvojen työturvallisuuteen.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen edellyttäisi kaikkien hyväksymisedellytysten täyttymistä ja se olisi muiden yksityisen turvallisuusalan hyväksymisten tavoin aina riippuvainen viranomaisen suorit-

tamasta harkinnasta. Laissa säädetyt edellytykset täyttävälläkään hakijalla ei olisi siten ehdotonta oikeutta tulla hyväksytyksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi. Hyväksymisen epäävien hallintopäätösten tulisi kuitenkin luonnollisesti olla yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaisia. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä koskeva menettely olisi tavoitteiltaan ja sisällöltään yhtenevä järjestyksenvalvoijista annetun lain muutoksessa 1 päivänä maaliskuuta 2007 voimaan tulleen järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymistä koskevan menettelyn kanssa.

Teknisesti hyväksymisedellytyksistä esitetään säädettäväksi siten, että vähimmäisiän saavuttamista ja rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettavuutta sekä henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuutta koskevien edellytysten osalta viitattaisiin 20 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädettyihin vastaavan hoitajan hyväksymisedellytyksiin, koska edellytykset ja siten myös perustelut olisivat asiallisesti samansisältöiset. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksenä olisi laissa säädetyin vähimmäisiän saavuttaminen. Henkilöltä edellytettäisiin täysi-ikäisyyttä eli 18 vuoden ikää. Kyseisestä vaatimuksesta ei olisi mahdollista poiketa edes huoltajien suostumuksella. Juuri 18 vuotta täyttäneen täysi-ikäisen henkilön ei yleensä tulisi katsoa olevan 3 kohdassa tarkoitetuilta henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva voimankäyttökouluttajaksi, koska hän ei ole voinut vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen vastaavan ikävaatimuksen vuoksi suorittaa vartioimistehtäviä eikä järjestyksenvalvontatehtäviä. Siten hakija ei olisi voinut myöskään hankkia kouluttajalle tärkeää työkokemusta tehtävistä, joihin hän voimankäyttöä ja voimankäyttövälaineita koskevaa koulutusta antaisi. Yläikärajaa ei ehdoteta asetettavaksi.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi voitaisiin hyväksyä hakija, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja olisi henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijan voimankäyttökouluttajaksi. Hakijan rehellisyyttä ja luotettavuutta olisi arvioitava sekä aikaisemman että nykyisen käyttäytymisen perusteella. Aikaisemman käyttäytymisen arvioinnissa olisi käytettävä kaikkia niitä keinoja,

joita viranomaisella on käytössään. Tärkeänä apuna olisivat viranomaisten ylläpitämät rekisterit. Poliisin omien rekisterien lisäksi myös rikosrekisterin tiedot olisivat käytettävissä.

Rehellisyyden ja luotettavuuden arvioinnissa olisi käytännössä kiinnitettävä huomiota erityisesti sellaisiin todettuihin ja epäiltyihin rikoksiin tai väärinkäytöksiin, jotka osoittavat hakijan olevan sopimaton toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Tällöin tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset aikaisemmat vartijaksi, vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi, järjestyksenvalvojaksi ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisten peruuttamiseen johtaneet tapahtumat taikka kyseisissä tehtävissä tapahtuneet rikokset tai väärinkäytökset. Esimerkiksi yksittäinen vähäinen pidettävä rikos ei pääsääntöisesti muodostaisi estettä kouluttajaksi hyväksymiselle. Useampi tällainen rikos voisi sen sijaan osoittaa henkilön olevan luotettavuutensa ja rehellisyytensä puolesta soveltumaton toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana.

Harkinnassa olisi kiinnitettävä huomiota myös mahdollisten rikosten tai väärinkäytösten tekoaikoihin ja -olosuhteisiin sekä rikoksen tai väärinkäytöksen laatuun. Hyväksymistä edellyttävään toimintaan läheisesti liittyvää rikosta tai väärinkäytöstä olisi aina pidettävä normaalia moitittavampana. Erityisen moitittavana voitaisiin pitää sitä, jos rikoksen tai väärinkäytökseen olisi syyllistytty kyseistä toimintaa harjoitettaessa. Hakijan luotettavuuden ja rehellisyyden arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja olisi mahdotonta säätää tyhjentävästi, jonka johdosta toiminnassa olisi kysymys aina yleisiin hallinto-oikeudellisiin periaatteisiin perustuvasta tapauskohteisesta kokonaisharkinnasta.

Henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta esimerkiksi runsaasta alkoholin käytöstä aiheutuneet useat päihtymyssäilöönnotot voisivat osoittaa hakijan olevan sopimaton toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota myös hakijan kykyyn ja haluun täyttää säädöksissä vartijan voimankäyttökouluttajalle asetetut velvollisuudet. Tällöin hakijan elämäntapaan ja asen-

teisiin liittyvät seikat muodostuisivat keskeisiksi.

Henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota myös sellaisiin vammoihin ja sairauksiin, jotka saattaisivat heikentää olennaisesti hakijan kykyä toimia vartijan voimankäyttökouluttajana tai täyttää tehtävään asetettuja velvollisuuksia. Kyseiset koulutukset sisältävät voimankäyttöä ja voimankäyttövälineiden käyttöä koskevia harjoituksia, joita kouluttajan on kyettävä vetämään. Koulutus ei ole miltei osin ainoastaan teoriakoulutusta, joten sen vuoksi fyysisiltä ominaisuuksiltaan sopimattomia kouluttajia ei voitaisi hyväksyä edes rajoitetusti teoriaosioiden kouluttajiksi. Sairaudet ja vanhuus voisivat tulla arvioitaviksi henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa vaikka yläikärajaa ei kyseisiin tehtäviin esitettäisi-
kään.

Edellä mainittujen yleisten edellytysten lisäksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksenä olisi edelleen konkreettinen ammattitaitovaatimus, voimankäytön kouluttajakoulutuksen hyväksytyt suorittaminen. Vartijoiden voimankäyttökoulutuksesta säädetään voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:ssä voimankäyttövälineiden kantamista koskevan sääntelyn yhteydessä ja 61 §:n 2 momentin 2 kohdassa, jonka perusteella sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä voimankäyttövälineiden kantamisesta. Lain valtuutussäännöksen perusteella on annettu sisäasiainministeriön asetus vartijan erityisestä voimankäyttökoulutuksesta (781/2002), jonka 7 ja 8 §:ssä ovat määräykset voimankäytön kouluttajakoulutuksen järjestämisestä sekä sen sisältöä ja pituutta koskevat säännökset.

Koulutusjärjestelyihin ei esitettäisi tehtäväksi muutoksia. Koulutuksen järjestäjänä toimisi edelleen Poliisiammattikorkeakoulu, jolla voitaisiin katsoa olevan hyvät ammatilliset edellytykset kyseisen kouluttajakoulutuksen järjestämiseen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 1 momenttia vastaavalla tavalla vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevan osion kouluttajaksi ja ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaidon tarkastamiseen liittyvän ampumiskokeen

toimeenpanijaksi hyväksymisestä. Vaadittavaa koulutusta lukuun ottamatta hyväksymisen edellytykset olisivat samat kuin 1 momentissa. Lainsäädäntöteknisesti kyseisten edellytyksien osalta viitattaisiin sen vuoksi 1 momenttiin. Konkreettisenä ammattitaitovaatimuksena vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevan osion kouluttajaksi ja ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaidon tarkastamiseen liittyvän ampumiskokeen toimeenpanijaksi hyväksymistä hakevalta edellytettäisiin 1 momentissa säädellyn vartijan voimankäyttökouluttajakoulutuksen lisäksi ase-kouluttajakoulutuksen hyväksytyä suorittamista.

Vartijan ampuma-aseen kantamista koskevat säädökset ovat voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 ja 29 §:ssä. Muun muassa ampuma-aseen kantamisedellytyksiä, vuosittaista ampuma-koe- ja ampuma-aseen koulutusjärjestelyjä säännellään edellä 1 momentin perustelujen yhteydessä mainittujen koulutusten tavoin tarkemmin vartijan erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa. Kyseisen asetuksen mukaan vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevan osion kouluttajakoulutus koostuu yleisestä osasta sekä ampuma-asekoulutukseen liittyvästä erityisestä osasta. Asekouluttajakoulutukseen liittyvän osan nykyistä sisältöä ja koulutusjärjestelyjä ei esitetä muutettavaksi. Siten koulutuksen tulisi edelleen sisältää vartijoille koulutettavat asiat eli ainakin vartioimisliiketoimintaa ja ampuma-aseita sääntelevään lainsäädäntöön, vartijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin ase- ja varustetekniikkaan, ase-käsittelyyn ja ase- ja varustetekniikkaan, ase-käyttöön sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet. Kouluttajakoulutuksen antaisi Poliisiammattikorkeakoulu.

Koulutuksen ja hyväksymisen osalta tulisi lisäksi huomata, että hyväksyminen voidaan myöntää ainoastaan sen asetyypin kouluttajaksi, jolla kouluttajakoulutus on suoritettu. Kyseisen kouluttajakoulutuksen suorittanut saisi nykyiseen tapaan myös vastaanottaa kyseistä asetyypistä koskevan ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaidon tarkastamiseen liittyvän vuosittaisen ampumiskokeen.

Pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettu koulutus voitaisiin suorittaa peräkkäin tai eri ajankohtina. Sen vuoksi hyväksymisen kaikki edellytykset tulisi harkita aina tapauskohtaisesti, vaikka kouluttaja olisi aikaisemmin saanut hyväksymisen 1 momentin perusteella. Lisäksi ase-kouluttajan osalta voitaisiin esimerkiksi ampuma-aserikoksiin ja -rikkomuksiin syyllistyneiden henkilöiden henkilökohtaista soveltuvuutta kouluttajaksi arvioida muita voimankäyttökouluttajia ankarammin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kertaalleen hyväksytyn vartijan voimankäyttökouluttajan ja ase-kouluttajan tulisi halutessaan uudistaa määräaikaisen hyväksymisensä suorittaa sisäasiainministeriön vaatimukset täyttävä kertauskoulutus. Siten vartijan voimankäyttökouluttajille ja ase-kouluttajille esitettäisiin säädettäväksi kertauskoulutusjärjestelmä, kuten järjestyksenvalvajakouluttajille edellä. Kouluttajakoulutusjärjestelmät olisivat tältäkin osin yhtenevät. Vartijan voimankäyttökouluttajan kertauskoulutus voisi muodostua esimerkiksi kahden koulutuspäivän mittaisesta teoriakoulutusta ja käytännön harjoituksia koskevista osuuksista. Asekouluttajan kertauskoulutus voisi olla edellä mainittujen kahden koulutuspäivän lisäksi kolmen ase-kouluttajakoulutukseen keskittyvän koulutuspäivän mittainen. Vartijan voimankäyttökouluttajan kertauskoulutus tulisi suorittaa ennen vartijan ase-kouluttajan kertauskoulutusta.

Vartijan voimankäyttökouluttajan ja ase-kouluttajan hyväksyminen olisi pääsäännön mukaan voimassa viisi vuotta. Hyväksymisen voimassaolon määräaikaisuudella pyritäisiin välttämään tilanteita, joissa henkilöllä olisi voimassa oleva hyväksyminen, vaikka hän ei olisi enää vuosiin toiminut kouluttajana. Hyväksymisen voimassaolon määräajoin tapahtuva uusiminen mahdollistaisi myös toistaiseksi voimassaolevan hyväksymiseen verrattuna paremmin kouluttajille asetettavan ammattitaidon varmistamisen sekä sen täydentämisen tarvittaessa. Kertauskoulutuksen tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi sen suorittamiselle esitettäisiin säädettäväksi määräaika, joka sidottaisiin hyväksymisen hakemista koskevaan menettelyyn. Kertauskoulutus voitaisiin suorittaa aikaisintaan kuu-

si kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista. Hyväksymisen uudistamista voitaisiin kuitenkin hakea vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä. Siten lakisääteinen kertauskoulutusvelvollisuus kohtaisi kouluttajia pääsäännön mukaan neljän ja puolen vuoden tai enimmillään noin viiden ja puolen vuoden välein. Koska koulutuksen voisi suorittaa vielä sen kuuden kuukauden aikana, jolloin hyväksymisen uusimista voitaisiin vielä hakea hyväksymisen vanhenemisesta huolimatta, koulutuksen suorittamiselle olisi käytännössä noin vuoden mittainen määräaika. Poliisiammattikorkeakoulu, joka on järjestänyt myös hyväksymisen edellytyksenä olevat vartijan voimankäyttökouluttajakoulutuksen ja vartijan asekouluttajakoulutuksen, järjestäisi kertauskoulutuksia siten, että kertauskoulutus olisi mahdollista suorittaa säädetys-
sä määräajassa.

Uuden hyväksymisen hakemiselle ennen viiden vuoden voimassaoloajan päättymistä ei ole lakisääteistä estettä. Siten myös kertauskoulutukseen voisi osallistua ennen viiden vuoden voimassaoloajan päättymistä, mutta halutessaan uudistaa hyväksymisensä, vartijan voimankäyttökouluttajan tai asekouluttajan olisi haettava hyväksymisensä uudistamista Poliisihallitukselta kuuden kuukauden kuluessa suorittamastaan kertauskoulutuksesta. Koulutuksellisista syistä Poliisiammattikorkeakoulu suosittelee, että koulutuksiin ei hakeuduttaisi ennen kuin neljä vuotta peruskoulutuksista tai kertauskoulutuksista on kulunut. Mikäli vartijan voimankäyttökouluttajaksi tai asekouluttajaksi hyväksyty henkilö ei suorita kertauskoulutusta annetussa määräajassa, ja hänen hyväksymisensä vartijan voimankäyttökouluttajaksi vanhenee, on hänen halutessaan toimia vartijan voimankäyttökouluttajana tai asekouluttajana suoritettava uudelleen vartijan voimankäyttökouluttajan koulutus tai asekouluttajakoulutus sekä haettava haluamaansa hyväksyntää kouluttajaksi suoritettua koulutuksen jälkeen.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että viranomaisen voisi liittää myös vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen erityisestä syystä ehtoja ja rajoituksia. Ehtojen ja rajoitusten perusteista säädettäisiin nimenomaisesti. Maininta tällaisesta mahdollisuu-

desta sisällytettäisiin säännökseen selvyuden vuoksi siitä huolimatta, että myönteiseen lupapäätökseen on yleensä katsottu voitavan liittää erilaisia ehtoja ja rajoituksia, vaikka siitä ei kyseistä lupatyypistä koskevissa säännöksissä nimenomaisesti säädettäisikään. Ehdot ja rajoitukset voisivat olla ajallisia ja alueellisia. Hyväksymiseen liitetyt ehdot ja rajoitukset liittyisivät henkilön ominaisuuksiin. Ehtojen ja rajoitusten asettaminen olisi tältä osin usein vaihtoehto hyväksymishakemuksen hylkäämiselle kokonaisuudessaan. Hyväksymiseen voitaisiin säännöksen mukaan liittää ehtoja ja rajoituksia kuitenkin vain erityisestä syystä. Käytännössä ehtojen ja rajoitusten asettamiseen tulisikin suhtautua pidättyvästi. Tietyissä yksittäistapauksissa niiden asettaminen saattaisi olla kuitenkin tarpeellista. Hyväksymisen yhteydessä asetettuja ehtoja ja rajoituksia voitaisiin muuttaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyyn henkilökohtaisissa ominaisuuksissa ja muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Poliisihallituksen olisi ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä ja asekouluttajaksi hyväksymisestä sekä muuttamistaan hyväksymiseen liitettyistä ehdoista ja rajoituksista hyväksytyyn kotikunnan poliisilaitokselle. Ilmoitusvelvollisuudella pyritäisiin varmistumaan siitä, että hyväksytyt kotikunnan poliisilaitos saisi tiedon hyväksymisestä ja mahdollisesta ehtojen ja rajoitusten muuttamisesta. Ilmoitusvelvollisuus toteutettaisiin käytännössä siten, että lupaviranomainen lähettäisi poliisilaitokselle päätösjäljennöksen. Poliisilaitos voisi hyödyntää tietoja muun muassa koulutukseen kohdistettavassa viranomaisvalvonnassa. Tiedot kouluttajiksi hyväksytyistä ehdotetaan sisällytettäviksi myös valtakunnalliseen turvallisuusalan valvontatiedostoon, mikä helpottaisi toiminnan viranomaisvalvontaa.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sisäasiainministeriön asetuksenantovaltuudesta. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa voimankäytön kouluttajakoulutuksen, asekouluttajakoulutuksen ja niiden kertauskoulutusten pituudesta, opetusaiheista, sisällöstä sekä oppimisen kontrolloimisen käytännön toteuttamisesta. Koulutuksen tulisi sisältää harjoituksia ja koe.

24 §. Vartijaksi hyväksyminen. Pykälän 1 momentin vartijaksi hyväksymisen ikää koskeval kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilö voisi toimia ja hänet voitaisiin hyväksyä vartijaksi, kunnes hän on täyttänyt 68 vuotta nyt voimassa olevan 65 ikävuoden sijaan. Muutos noudattaa nykyistä ikä- ja eläkevaatimuksia koskevan sääntelyn ja rakenteen kehitystä vastaavan tyyppisissä ammattiryhmissä.

29 §. Voimankäyttövälineiden kantaminen. Vartijoiden toimenpiteiden kohteiden, sivullisten sekä vartijoiden oikeusturvan ja työturvallisuuden vuoksi vähimmäisedellytyksenä voimankäyttövälineiden kantamiselle tulisi olla, että voimankäyttövälineiden käytölle annetaan nykyiseen tapaan riittävä peruskoulutus, jonka lisäksi voimakeinojen käyttöä koskevaa lainsäädäntöä ja voimankäyttövälineiden käyttöä tulisi laadukkaasti kerrata vuosittain. Vartioimisliikkeen tai vartijoiden itsensä hankkimia voimankäyttövälineitä ei voitaisi kantaa ja pitää hallussa, elleivät edellä mainitut edellytykset täytyisi. Tällä pyrittäisiin varmistamaan se, että vartijoiden voimakeinojen käyttö on mahdollisimman turvallista ja kontrolloitua. Vartijan olisi kieltäydyttävä sellaisen voimankäyttövälineen vastaanottamisesta, johon hänellä ei ole koulutusta tai voimassa olevaa kertauskoulutusta tai suoritettua tasokoetta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vartijan oikeudesta ja vaadittavista edellytyksistä kantaa ja käyttää voimankäyttövälineitä. Säännöksiin ei esitettäisi asiallisia muutoksia. Pykälän 1 momentti muodostuisi voimassa olevan pykälän 1 momentista, osasta 2 momenttia ja 3 momentista. Nyt ehdotettavassa 2 momentissa säädettäisiin voimankäyttövälineiden kantamiseen ja käyttämiseen liittyvistä peruskoulutuksen jälkeisestä kertauskoulutuksesta sekä vuosittain osoitettavasta ampuma-aseen käsittely- ja ampumistaidosta. Uudessa 3 momentissa säädettäisiin oikeudesta toimia kouluttajana 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa asetuksella tarkemmin säänneltävissä vartijan voimankäytökoulutuksissa.

Vartijalle mahdolliset voimankäyttövälineet on määritelty voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin 14 kohdassa. Niitä ovat ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettua am-

puma-ase, ampuma-aselain 11 §:ssä tarkoitettu kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Voimassa oleva pykälä koskee sanamuodonmukaisesti tulkittuna ainoastaan voimankäyttövälineiden kantamista. Säännöksessä vaadittavien edellytysten täyttämisen on ajateltu antavan vartijalle oikeuden kantaa mukanaan voimankäyttövälineitä. Voimankäyttövälineiden kantamista koskeva sääntelyä on tarkoitettu noudatettavaksi yhdessä 28 §:ssä säännellyn voimakeinojen käyttämisestä koskevan oikeuden kanssa. Siinä on säädelty siitä, milloin, miten ja miksi vartijalla on oikeus käyttää voimakeinoja ja niihin liittyen myös voimankäyttövälineitä. Nyt sekä 1 että 2 momenttia esitettäisiin selvennettäväksi täydentämällä niitä koskemaan voimankäyttövälineiden kantamisen lisäksi niiden käyttämistä. Koulutus ja muut 28 §:ssä säädellyt edellytykset eivät liittyisi pelkästään voimankäyttövälineiden hallussa pitämiseen, vaan niillä pyrittäisiin sääntelemään voimankäyttövälineiden kantamisen ja käyttämisen edellytyksiä kokonaisuutena. Vartijan oikeudesta käyttää voimakeinoja säädeltäisiin edelleen 28 §:ssä.

Voimankäyttövälineen kantamisella tarkoitettaisiin niiden hallussa pitämistä. Voimankäyttövälineen käytöllä puolestaan tarkoitettaisiin voimankäyttövälineen käytöstä varoittamista, sillä uhkaamista ja käsirautojen käyttöä, enintään 70 senttimetriä pitkällä patukalla tai teleskooppipatukalla lyömistä, kaasusumuttimella sumuttamista sekä laukauksen ampumista ampuma-aseella. Laukauksen ampumisella tarkoitetaan myös varoituslaukauksen ampumista. Käsirautojen käyttö olisi myös voimakeinojen käyttämistä, koska ne on 2 §:n 14 kohdassa määritelty voimankäyttövälineeksi. Kiinnittäminen, kohdehenkilön hallinta käsirautojen avulla ja valvonta katsottaisiin kokonaisuutena käsirautojen käyttämiseksi. Jotta voimankäyttövälineen ja erityisesti ampuma-aseen käyttämisestä ja niillä uhkaamisesta saataisiin mahdollisimman paljon tietoa, olisi tarpeellista määritellä myös uhkaaminen ja varoittaminen sellaiseksi voimankäyttövälineen käyttämiseksi, josta tulisi voimankäyttötilanteen jälkeen tehdä selvitys voimakeinojen käyttämisestä tapahtumailmoituksella. Voimankäyttövälineen esille ot-

taminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät sen sijaan olisi voimankäyttövälineen käyttöä. Tilanteiden ratkaiseminen mahdollisimman turvallisesti edellyttäisi mahdollisuutta voimankäyttövälineen käyttöön varautumiseen. Tämä olisi perusteltavissa voimankäyttötilanteiden nopealla syntymisellä. Voimassa olevan lain 28 §:n määrittelemät edellytykset oikeudelle käyttää voimakeinoja olisi kuitenkin oltava olemassa jo varoitettaessa voimankäyttövälineen käytöstä tai sillä uhattaessa.

Pykälän 1 momentin nojalla voimankäyttövälineiden kantamisen edellytyksinä olisivat edelleen hallussapidon tarpeellisuus, suoritettu yleinen ja voimankäyttövälinekohtainen peruskoulutus, ampuma-aseen kantamisen osalta määritellyt erityistehtävät ja kaasusumuttimen sekä ampuma-aseen osalta vastaavan hoitajan toimeksiantokohtainen päätös kantamisesta. Väliaikainen vartija ei saisi edelleenkään kantaa ampuma-asetta. Vastaavan hoitajan tulisi päättää ampuma-aseen ja kaasusumuttimen kantamisesta edelleen muita voimankäyttövälineitä tarkemmin, toimeksiantokohtaisesti. Myös vartijoilla olisi vastuu siitä, että he eivät kannaa ja käytä vartioimistehtävillä voimankäyttövälineitä vastoin 29 §:n säännöksiä tai vastaavan hoitajan päätöstä.

Minkä tahansa edellä mainitun voimankäyttövälineen kantaminen ja käyttäminen työtehtävissä edellyttäisi 2 momenttiin esitetävän lisäyksen perusteella vuosittaisen kertauskoulutuksen suorittamista. Kertauskoulutusta ei tarvitsisi suorittaa sinä vuonna, jolloin vartijan tai väliaikaisen vartijan koulutus on suoritettu. Koulutuksen sisältämissä harjoituksissa tulisi keskittyä kunkin vartijan tai väliaikaisen vartijan osalta niihin voimankäyttövälineisiin, joita hän saamansa koulutuksen perusteella voi kantaa työtehtävissään. Ampuma-aseen kantamisen edellytyksistä säädetään erikseen. Kertauskoulutusten järjestämisvelvollisuus säilytettäisiin edelleen vartioimisliikkeillä. Vartioimisliikkeiden, joidenka vartijat eivät kantaisi vartioimistehtävillään mukanaan mitään voimankäyttövälineitä, ei tarvitsisi järjestää kertauskoulutusta. Voimankäyttövälineiden kantamiseen liittyvän kertauskoulutuksen tarve ratkaistaisiin henkilötasolla. Mikäli vartija kantaa yhdes-

säkään tehtävässään mukanaan jotakin 2 §:n 1 momentin 14 kohdassa määriteltyä voimankäyttövälinettä, vuosittainen kertauskoulutus tulisi hänelle järjestää tai vartioimisliikkeen tulisi vähintään varmistua siitä, että vartijalla on voimassa oleva, hyväksytyn kouluttajan vartijoille erikseen järjestämä tai toisen vartioimisliikkeen palveluksessa hankkima kertauskoulutus suoritettuna.

Vartijan voimankäyttökouluttajien, jotka toimivat itse myös vartijoina, ei tarvitsisi nimenomaisen poikkeussäännöksen perusteella suorittaa kertauskoulutusta. Kyseistä poikkeussääntöä esitettäisiin tarkoituksenmukaisuussyistä. Muussa tapauksessa kouluttaja joutuisi käymään kertauskoulutuksen jonkun muun kouluttajan järjestämässä koulutustilaisuudessa tai luopumaan voimankäyttövälineiden kantamisesta. Useimmissa vartioimisliikkeissä on vain yksi voimankäyttökouluttaja, joten kouluttajan kertauskoulutusvaatimus lisäisi yleensä tarpeettomasti vartioimisliikkeiden kustannuksia. Voimankäyttökouluttajat ovat myös yleensä kouluttamansa alan ammattilaisia tai vähintään aktiivisia harrastajia. Kouluttajan tulisi joka tapauksessa 23 a §:n perusteella uusia kouluttajaksi hyväksymisensä määräajoin, joka puolestaan edellyttää kouluttajan taitojen ylläpitoa Poliisiammattikorkeakoulun antamalla kertauskoulutuksella.

Pykälän 3 momenttiin esitettäisiin otettavaksi selventävä viittaussäännös siitä, kuka voisi toimia 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen koulutusten kouluttajana. Vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen ja ampumiskokeen toimeenpanijana voisi toimia uudessa 23 a §:ssä tarkoitettut hyväksytyt kouluttajat. Vuosittaisen kertauskoulutuksen kouluttajana saisi toimia ainoastaan 23 a §:n 1 momentissa tarkoitettu vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytty henkilö. Kyseisellä säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan koulutuksen oikeellisuus ja tasalaatuisuus ja siten parantamaan vartioiden mahdollisten voimakeinojen käytön kohteiden oikeusturvaa sekä vartijoiden työturvallisuutta ja oikeusturvaa. Poliisiammattikorkeakoulussa koulutetuilla ja osaamisensa ylläpitoon veloitetuilla kouluttajilla voitaisiin katsoa olevan parhaat edellytykset kouluttaa kyseistä koulutusta niiden linjausten mukaisesti, joita

sisäisen turvallisuuden viranomaiset tekevät. Ampuma-aseen kantamisen osalta määrättäisiin, että ampuma-aseen kantamisen edellytyksenä olevan ampumiskokeen toimeenpanijana voisi toimia ainoastaan 23 a §:n 2 momentissa tarkoitettu vartijan ase-kouluttaja.

42 §. Valvonta. Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan siinä tarkoitetuiksi valvonnan kohteiksi lisättäväksi 23 a §:ssä tarkoitettut vartijan voimankäyttökouluttajat. Yksityiset turvallisuuspalvelut on määritelty voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa vartioimisliiketoiminnaksi ja turvasuojaustoiminnaksi. Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (510/2009) muutetun 1 momentin nojalla Poliisihallitus vastaisi 2010 vuoden alusta lukien yksityisten turvallisuuspalveluiden yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta. Koska vartijoiden voimankäyttökouluttajilta ei edellytetä koulutuksen järjestämiseksi tai kouluttamiseksi vartioimisliikelupaa, eikä kysymys ole turvasuojaustoiminnasta, olisi myös kouluttajat mainittava 1 momentissa valvonnan kohteina.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poliisilaitokset puolestaan vastaamaan yksityisten turvallisuuspalveluiden sekä vastaavien hoitajien, vartijoiden, vartijan voimankäyttökouluttajien ja turvasuojaajien toiminnan valvonnasta toimialueellaan.

44 §. Turvallisuusalan valvontatiedot. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi esitettävässä 23 a §:ssä tarkoitettut vartijoiden voimankäyttökouluttajat, jolloin myös heitä koskevat tiedot voitaisiin sisällyttää poliisin hallintoasiain tietojärjestelmään sisältyviin turvallisuusalan valvontatietoihin.

47 a §. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin peruuttaa laissa säädettyjen peruuttamisperusteiden täytyessä. Ehdotettu pykälä vastaisi kirjoitusasultaan sekä rakenteeltaan laissa jo nykyisin olevia vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi hyväksymisen ja vartijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevia säännöksiä. Samoin säännös olisi asiallisesti samansisältöinen 1 päivänä maaliskuuta 2007 säädetyin järjestyksenvalvojista annetun lain kouluttajaksi hyväksymisen peruuttamista koskevan säännöksen kanssa.

Peruuttamisperusteet jakaantuisivat kahteen ryhmään. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin ehdottomat peruuttamisperusteet, joiden vallitessa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen olisi aina peruutettava. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin harkinnanvaraiset peruuttamisperusteet, joiden vallitessa hyväksymisen peruuttaminen jäisi riippumaan viranomaisen harkinnasta. Harkinnanvaraisten peruuttamisperusteiden vallitessa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin peruuttaa kokonaan tai määräajaksi. Kyseisten toimenpiteiden lisäksi vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytylle henkilölle voitaisiin 3 momentin perusteella antaa hyväksymisen peruuttamisen sijasta varoitus.

Peruuttavana viranomaisena toimisi Poliisihallitus, joka myös myöntäisi kyseiset hyväksymiset. Hallinnossa on perinteisesti pidetty yleisenä periaatteena sitä, että luvan tai hyväksymisen myöntäneen viranomaisen tulee toimia myös sen peruuttajana. Hyväksymisen peruuttamismenettelyssä Poliisihallitus huolehtisi myös hallintolain määräämällä tavalla esimerkiksi hyväksymisen haltijan kuulemisesta. Kuuleminen tapahtuisi ensisijaisesti kirjallisessa menettelyssä, mutta voitaisiin tarvittaessa suorittaa suullisestikin.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että hyväksymisen ehdottomana peruuttamisperusteena olisi pidettävä sitä, että hyväksytty itse pyytäisi hyväksymisen peruuttamista. Tällainen tilanne saattaisi tulla kysymykseen lähinnä silloin, kun hyväksymisen saanut henkilö haluaisi päättää hyväksymisen voimassaolon esimerkiksi kouluttajana toimimisen lopettamisen johdosta.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen harkinnanvaraiset peruuttamisperusteet, joiden vallitessa hyväksymisen peruuttaminen kokonaan tai määräajaksi jäisi riippumaan viranomaisen harkinnasta. Lupaviranomaisen harkinta olisi tapauskohtaista. Lievimmissä tapauksissa hyväksyminen tulisi peruuttaa määräajaksi. Myös vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyin aikaisempi käytös sekä häneen mahdollisesti aikaisemmin kohdistuneet peruuttamistoimenpiteet tai varoitukset voisivat vaikuttaa sii-

hen, peruutetaanko hyväksyminen kokonaan vai määrääjäksi.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella hyväksymisen peruuttaminen olisi harkinnanvaraista silloin, kun vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyty ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen edellytyksiä. Kyseiset edellytykset liittyvät vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyyn henkilön rehellisyyteen, luotettavuuteen sekä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Jos vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyty ei katsottaisi enää täyttävän kyseisiä edellytyksiä olojen olennaisten muutosten vuoksi, hyväksyminen voitaisiin peruuttaa.

Rehellisyyteen, luotettavuuteen sekä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvät seikat tulisivat arvioitaviksi lähinnä vartijan voimankäyttökouluttajana toimivan terveydentilassa, elämäntavassa, asenteissa tai käyttäytymisessä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Jotta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin peruuttaa, tällaisten muutosten tulisi olla olennaisia ja niiden tulisi osoittaa, ettei henkilö rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta olisi enää sopiva toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Tältä osin olisi kysymys aina tapauskohtaisesta harkinnasta, jota ei voitaisi säädöstasolla täysin ennakoida. Ainakin alkoholin, huumausaineiden tai muiden päihteiden jatkuvaa väärinkäyttöä ja väkivaltaista tai vaarallista käyttäytymistä voitaisiin pitää sellaisena henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvänä seikkana, jonka johdosta hyväksyminen tulisi peruuttaa. Esimerkiksi huumausaineiden käyttö ei aina johda momentin 3 kohdassa tarkoitettuun rikostuomioon, mutta jo vartijan voimankäyttökouluttajien yleisen uskotavuuden kannalta olisi välttämätöntä, että vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voitaisiin tällöin tarvittaessa peruuttaa. Myös henkilön syyllistyminen useisiin pienehköihin rikoksiin tai muuhun vastaavankaltaiseen käytökseen voisi aiheuttaa sen, ettei häntä voitaisi pitää enää sopivana toimimaan vartijan voimankäyttökouluttajana. Siten moitittavuudeltaan vähäisempikin teko

voisi johtaa hyväksymisen peruuttamiseen, jos henkilö olisi jo aikaisemmin syyllistynyt vastaavankaltaisiin tekoihin. Viimeksi mainitut tapaukset olisivat kuitenkin käytännössä harvinaisia.

Momentin 2 kohdan perusteella hyväksymisen peruuttaminen olisi harkinnanvaraista silloin, kun vartijan voimankäyttökouluttaja olisi lainvoimaisella tuomiolla tuomittu sellaisesta rikoksesta, joka osoittaisi hänen olevan sopimaton vartijan voimankäyttökouluttajaksi tai hän olisi tahallaan menettänyt vartijan voimankäyttökouluttajana olennaisesti virheellisesti. Yksittäiseen rikostuomioon tai olennaisesti virheelliseen menettelyyn liittyvän säännöksen välityksellä korostettaisiin sitä, että yksikin rikollinen teko tai virheellinen menettely voisi olla peruste hyväksymisen peruuttamiselle. Tällöin tulisi luonnollisesti kiinnittää huomiota rikollisen teon tai virheellisen menettelyn moitittavuuteen. Kyseistä säännöstä tulisi soveltaa ensisijaisesti tapauksiin, joissa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen peruutettaisiin yksittäisen rikostuomion tai olennaisesti virheellisen menettelyn johdosta. Rikollinen teko tai virheellinen menettely voisi vaikuttaa luonnollisesti myös siihen, onko henkilöä rehellisyytensä, luotettavuutensa sekä henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta pidettävä sopivana toimimaan vartijoiden ja järjestyksenvalvojen hyväksyttynä kouluttajana.

Tehtävissä tapahtuneiden olennaisten virheellisyyksien kohdalla voisi olla kysymys hyvinkin erilaisista teoista. Olennaisesti virheelliseksi menettelyksi voitaisiin katsoa ainakin viranomaisten antamien säännösten ja määräysten vastainen toiminta tai vartijan voimankäyttökouluttajalle kuuluvien velvoitteiden laiminlyöminen. Olennaisesti virheellisenä menettelynä voitaisiin pitää muun muassa koulutettaviin opetusaiheisiin liittyvien keskeisten säännösten kouluttamisen laiminlyöntiä. Myös koulutuksen pituutta, laajuutta taikka opetustapaa koskevien säännösten laiminlyöntiä voitaisiin pitää olennaisesti virheellisenä menettelynä.

Teon moitittavuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota muun muassa virheellisen menettelyn merkityksellisyyteen etenkin vartijan voimankäyttökouluttajan keskeisten tehtävien, koulutuksen kohteena olevien henki-

löiden ja vartijoiden sekä järjestyksenvalvojen toimenpiteiden kohteina olevien oikeusturvan kannalta katsottuna. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota virheellisen menettelyn ajalliseen keston sekä siihen, miten virheelliseen menettelyyn on syyllistytty. Erityisen moitittavana pidettäisiin menettelyä, jossa vartijan voimankäyttökouluttaja olisi jatkanut virheellistä menettelyä viranomaisten puutteellisuuksien korjaamiseen liittyvistä kehoituksista huolimatta.

Momentin 3 kohdan mukaan myös vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen mahdollisesti liitettyjen keskeisten ehtojen tai rajoitusten rikkominen olisi harkinnanvarainen hyväksymisen peruuttamisperuste. Samoin kuin edellä kuvatun virheellisen menettelyn yhteydessä, myös ehtojen tai rajoitusten rikkomisessa voisi olla kysymys hyvinkin erilaisista teoista. Kouluttajan tehtävien kannalta muun muassa henkilön toimialueeseen tai kouluttajan kouluttamiin aihealueisiin liittyvät ehdot tai rajoitukset voisivat olla keskeisiä. Keskeisten ehtojen ja rajoitusten vastaisen menettelyn moitittavuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota muun muassa rikotujen ehtojen tai rajoitusten merkityksellisyyteen, ehtojen tai rajoitusten vastaisen toiminnan ajalliseen keston sekä siihen, miten ehtoja tai rajoituksia on rikottu. Erityisen moitittavavana pidettäisiin toimintaa, jossa ehtojen tai rajoitusten vastaista toimintaa olisi jatkettu viranomaisten puutteellisuuksien korjaamiseen liittyvistä kehoituksista huolimatta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tiettyjen edellytysten täytyessä vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytylle voitaisiin antaa edellä 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta varoitus. Varoitus voitaisiin antaa muun muassa hyväksymisen ehtojen rikkomisiin taikka rikoksiin tai väärinkäyttöksiin liittyen niissä tapauksissa, joissa hyväksymisen ehtojen rikkominen taikka rikos tai virheellinen menettely olisi vähäinen. Lisäksi edellytettäisiin, että hyväksymisen peruuttamista olisi pidettävä oloihin nähden kohtuuttomana. Kun kyse olisi henkilön työn ja ammatin harjoittamismahdollisuuksien säilymisestä, varoituksella saataisiin useissa tapauksissa moitittavasti menetellyt henkilö

ojentumaan. Hyvin vähäisissä tapauksissa voisi myös henkilölle annettava säännöksiin perustumaton epävirallinen huomautus olla käytännössä tehokas ojennuskeino.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytylle voitaisiin antaa varoitus myös silloin, kun hänen rehellisyyteensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiinsa liittyvissä olosuhteissa olisi tapahtunut sellaisia muutoksia, joiden johdosta lupaviranomaisen tulisi harkita hyväksymisen peruuttamista. Jos hyväksymisen peruuttamista voitaisiin pitää tällaisten muutosten johdosta oloihin nähden kohtuuttomana, henkilölle voitaisiin antaa varoitus.

Pykälän 4 momentissa olisi säännös Poliisihallituksen ilmoitusvelvollisuudesta. Poliisihallituksen olisi ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttamisesta ja varoituksen antamisesta kyseisen henkilön kotikunnan poliisilaitokselle. Säännöksellä pyrittäisiin varmistumaan siitä, että hyväksymisen peruutustoimenpiteiden kohteeksi joutuneen henkilön kotikunnan poliisilaitos saisi tiedon hyväksymisen peruuttamisesta.

49 a §. *Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.* Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyin syyllistyminen rikokseen saattaisi paljastua muun muassa poliisin suorittaman rikostutkinnan tai valvontatoiminnan yhteydessä. Jos rikos tai väärinkäytös olisi sellainen, että se todennäköisesti johtaisi kyseisen hyväksymisen peruuttamiseen, olisi tällaisissa tilanteissa yleensä tarpeen nopeasti peruuttaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen ainakin väliaikaisesti asian tarkemman selvittämisen ajaksi. Varsinaisen hyväksymisen peruuttamisasian ja siihen mahdollisesti liittyvän rikosasian käsittely saattaisi kestää erilaisten selvitys- ja kuulemismenettelyiden johdosta useita kuukausia. Väliaikaisella peruuttamisella voitaisiin joissakin tapauksissa myös estää henkilöä syyllistymästä uusiin rikoksiin tai väärinkäyttöksiin. Käytännössä hyväksymisen väliaikaiset peruuttamiset olisivat harvinaisia, mutta säännöksen avulla varmistettaisiin lupa- ja valvontaviranomaisten mahdollisuus puuttua tarvittaessa tehokkaasti väärinkäytöstapauk-

siin ja estää virheellisen toiminnan jatkamisen.

Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen olisi mahdollista vartioimisliikkeen vastaavaksi hoitajaksi, vartijaksi ja järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen väliaikaisen peruuttamisen tavoin ainoastaan silloin, jos teko, laiminlyönti tai virheellinen menettely olisi sellainen, että se todennäköisesti johtaisi hyväksymisen myöhemmin tapahtuvaan peruuttamiseen. Edellä tuli jo esille, ettei mikä tahansa teko, laiminlyönti tai virheellinen menettely voisi johtaa vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttamiseen. Tilanne olisi vastaavankaltainen myös väliaikaisen peruuttamisen yhteydessä, joskin tällöin ei aina voitaisi olla täysin varmoja mahdollisista myöhemmistä toimenpiteistä.

Hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta päättäisi Poliisihallitus, joka tekisi myös päätöksen vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä. Väliaikaisesta peruuttamisesta tulisi tehdä aina erillinen hallintopäätös, joka olisi perusteltava siten, että toimenpiteen peruste kävisi siitä ilmi. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyttä olisi kuultava ennen kyseisen päätöksen tekemistä. Kyseiseen päätökseen voisi hakea muutosta normaalisti valittamalla. Valittaminen olisi mahdollista myös myöhemmin mahdollisen varsinaisen peruuttamispäätöksen yhteydessä.

Pykälän 2 momentin perusteella väliaikainen peruuttaminen olisi tarkoitettu lyhytaikaiseksi turvaamistoimenpiteeksi. Kun toimenpide vaikuttaisi oikeuteen työhön ja elinkeinovapauteen, sille ehdotetaan säädettäväksi kolmen kuukauden enimmäisvoimassaoloaika. Enimmäisajan kuluessa olisi päätettävä hyväksymisen peruuttamisesta kokonaan tai osittain taikka väliaikaista peruuttamista koskevan päätöksen kumoamisesta.

Poliisihallitus voisi kuitenkin jatkaa väliaikaiseen peruuttamiseen liittyvän päätöksen voimassaoloa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan hyväksymisen peruuttamiseen todennäköisesti johtavan rikosepäilyn johdosta. Päätös väliaikaisen peruuttamisen jatkamisesta olisi tehtävä aikaisemman väliaikaista peruuttamista koskevan päätöksen ollessa vielä voimassa. Päätöksen voimassaolon jat-

kaminen johtuisi käytännössä siitä, että asiaan liittyvän rikosjutun esitutkintaa, syyteharkintaa tai oikeuskäsittelyä ei olisi saatettu vielä loppuun. Voimassa olevan lain 50 §:ssä säädetään vastaavanlaisella tavalla esimerkiksi vartijaksi ja turvasuojajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että poliisihallituksen olisi ilmoitettava vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksytyyn kotikunnan poliisilaitokselle. Säännöksellä pyrittäisiin varmistumaan siitä, että hyväksymisen peruutustoimenpiteiden kohteeksi joutuneen henkilön kotikunnan poliisilaitos saisi tiedon myös hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta.

56 §. Vartioimisliikerikkomus. Vartijoiden voimankäyttövälineiden kertauskoulutusten järjestäminen edellä 29 §:n 2 momentin perusteluissa esitetyllä tavalla ja hyväksytyttä kouluttajaa käyttäen aiheuttaa kustannuksia. Sen järjestäminen siten, että kouluttajana käytetään muuta kuin esitettävässä 23 a §:ssä tarkoitettua hyväksytyttä kouluttajaa olisi virheellistä toimintaa vartioimisliikkeeltä. Jos kyseinen virhe tehtäisiin tahallaan tai törkeän tuottamuksellisesti, voisi menettely johtaa vartioimisliikeluvan peruuttamista koskevan menettelyn käynnistämiseen. Kertauskoulutusten järjestämisen täydellisen laiminlyömisellä ohella moitittavana voitaisiin pitää muun muassa sitä, että koulutukset järjestettäisiin asetuksessa säädettyä vähimmäisaikaa lyhyempinä, niissä ei noudatettaisi koulutuksen vähimmäissisältöä tai ne järjestettäisiin siten, että kaikilla voimankäyttövälineitä kantavilla vartijoilla ja väliaikaisilla vartijoilla ei olisi tosiasiallista mahdollisuutta osallistua koulutuksiin. Hyväksytyillä kouluttajilla, joihin kohdistettaisiin valvontaa, olisi suuri vaikutus koulutusta koskevien säännösten noudattamisen turvaamisessa.

Vartijan erityisen voimankäyttökoulutusten osien ja vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen järjestäminen, kouluttaminen ja kouluttajaksi tarjoutuminen ilman 23 a §:ssä tarkoitettua voimassa olevaa hyväksymistä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi. Voimankäyttökouluttajan, jolle ei ole myönnetty 23 a §:ssä tarkoitettua hyväksyn-

tää toimia vartijan voimankäyttökouluttajana tai henkilöön, jolta hyväksyminen on peruutettu, ei voitaisi kohdistaa hallinnollisia toimenpiteitä tai seurauksia kuten vartioimisliiketoiminnan harjoittajaan. Jotta esimerkiksi edellä mainittujen henkilöiden esiintymiseen hyväksyttynä vartijoiden voimankäyttökouluttajana voitaisiin tarvittaessa tehokkaasti puuttua, olisi se säädettävä rangaistavaksi. Edellä mainituilla perusteilla vartioimisliiketrikkomuksia koskevaan 56 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin rangaistavaksi toimiminen vartijan voimankäyttökouluttajana tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa määritellyissä vartijan voimankäyttökoulutuksissa ilman 23 a §:ssä säänneltäväksi esitettyä hyväksymistä. Vastaavanlainen rangaistussäännös on järjestyksenvalvojista annetun lain 26 §:n 2 momentin 4 kohdassa koskien henkilöitä, jotka toimivat järjestyksenvalvojakouluttajana ilman hyväksymistä järjestyksenvalvojakouluttajiksi.

61 §. Tarkemmat säännökset. Vartijan voimankäyttökouluttajaksi hakemisessa noudatettavasta menettelystä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä hyväksymispäätösten sisällöstä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan selvennettäväksi siten, että nykyisin yksikössä oleva ilmaus ”noudatettavasta menettelystä” muutettaisiin monikkoon ”noudatettavista menettelyistä”. Muutoksella korostettaisiin sitä, että säännöksellä viitataan vartioimisliikelupaa ja vastaavaksi hoitajaksi, vastaavan hoitajan sijaiseksi, vartijaksi, väliaikaiseksi vartijaksi, turvasuojaajaksi sekä esitettävänä uudistuksena myös vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä koskevaa menettelyä.

Vartijan 29 §:n 2 momentissa tarkoitetuista voimankäyttökoulutuksista ja sen kouluttajakoulutuksesta ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella. Tätä koskeva lisäys tehtäisiin pykälän 2 momentin 2 kohtaan.

Siirtymäsäännökset. Vartijoiden voimankäyttökouluttajien hyväksymismenettelyyn siirtyminen edellyttäisi säännöksiä siirtymäkauden menettelyistä. Kouluttajat ehdotetaankin jaettavaksi kolmeen eri ryhmään.

Ryhmät olisivat uudet hakijat, alle viisi vuotta sitten koulutuksensa suorittaneet kouluttajat ja aikaisemmin kuin viisi vuotta sitten kouluttajakoulutuksensa suorittaneet kouluttajat.

Täyttääkseen 23 a §:ssä ehdotetut koulutusedellytykset uusien hakijoiden tulisi suorittaa hyväksytysti kouluttajakoulutukset voimassa olevassa laissa säädetyllä tavalla myös muutosten voimaantulosta lähtien. Vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen yleisen osan, kaasusumutinta koskevan osan, teleskooppipatukkaa koskevan osan ja säädettäväksi esitetyn voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajan tulisi suorittaa vartijan voimankäyttökouluttajakoulutuksen yleinen osa. Ampuma-asekouluttajan ja ampumakokeen vastaanottajan tulisi yleisen osan kouluttajakoulutuksen lisäksi suorittaa ampuma-asekouluttajan osa.

Kouluttajat, joilla edellä mainittujen koulutusten hyväksytystä suorittamisesta olisi kulunut aikaa alle viisi vuotta nyt ehdotetun lain voimaantullessa, voisivat suoraan hakea Poliisihallitukselta hyväksymistä saamansa todistuksen perusteella. Heiltä ei edellytettäisi vartijan voimankäyttökouluttajan kertauskoulutuksen suorittamista, vaan he voisivat hakea hyväksymistä niiden osien kouluttajaksi, joihin he ovat kouluttajakoulutuksen hyväksytysti suorittaneet. Viiden vuoden aika laskettaisiin koulutuksesta saadun todistuksen päiväyksestä eteenpäin. Alle viisi vuotta sitten kouluttajakoulutuksen suorittaneilta ei olisi tarkoituksenmukaista vaatia kertauskoulutuksen suorittamista hyväksymisen hakemiseksi. Heidän tietojensa ja taitojensa voitaisiin katsoa siirtymäaikana olevan riittävän ajantasaista.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta lainsäädännön voimaantulosta lukien voimankäyttökoulutuksensa hyväksytysti suorittaneiden vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä hakevien tulisi osallistua kyseisen osan kertauskoulutukseen ja suorittaa se hyväksytysti, ennen kuin heidät voitaisiin hyväksyä vartijan voimankäytön kouluttajaksi. Hyväksymisen hakemiselle ja koulutukseen osallistumiselle ehdotetaan säädettäväksi yhden vuoden siirtymäaika. Siten kyseiset kouluttajat saisivat kouluttaa ilman hyväksymistä vuoden ajan niitä koulutusten osia, joihin heillä on

ollut pätevyys. Jos he eivät siirtymäaikana suorittaisi kertauskoulutusta ja hakisi hyväksymistä vartijan voimankäyttökouluttajaksi, tulisi heidän halutessaan jatkaa kouluttajina suorittaa hyväksytysti kouluttajakoulutusten perusosat. Vuoden mittainen siirtymäsäännös olisi tarkoituksenmukainen sekä vartijoiden voimankäyttökoulutusten järjestämisen turvaamiseksi että itse kouluttajien koulutuksen mahdollistamiseksi.

Lisäksi vartioimisliikkeille ja vartijan voimankäyttökouluttajille tulisi varata kohtuullinen aika toteuttaa nyt ehdotettu voimankäyttövälineiden kertauskoulutus. Voimankäyttövälineiden kertauskoulutus tulisi toteuttaa 29 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla yhden vuoden kuluessa lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2 Voimaantulo

Erityisesti järjestyslain muutoksille olisi kiireellinen yhteiskunnallinen tarve. Tästä syystä ehdotettujen lakien olisi tultava voimaan mahdollisimman pian niiden vahvistamisesta lukien. Lakien voimaantulosta tiedottamiselle ja poliisilaitoksille suunnatun koulutuksen toteuttamiselle olisi kuitenkin varattava aikaa. Tämän vuoksi lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2010.

3 Suhde perustuslakiin ja sääätämismääräykseen

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käsitellyt järjestyslaissa tarkoitettua järjestyksenvalvontatoimintaa järjestyslain säätämisen yhteydessä (HE 20/2002 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 20/2002 vp). Valiokunnan mukaan järjestyksenvalvojen toiminnassa järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi on perustuslain kannalta merkittävien osin kysymys tosiasiallisesta toiminnasta. Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta voidaan tällaisessa toiminnassa huolehtia toimivaltuuksien täsmällisen sääntelyn lisäksi sääntelyn yleisen tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden

den sekä asianomaisten henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla.

Muita yksityisen turvallisuusalan tehtäviin ja toimivaltuuksiin vaikuttavia perustuslakivaliokunnan viimeaikaisia kannanottoja ovat esimerkiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (PeVL 28/2001 vp) sekä rikoslain yleisien oppien (PeVL 31/2002 vp), järjestyksenvalvojista annetun lain (PeVL 10/2006 vp) ja ydinenergialain (PeVL 1/2008 vp) muutoksien säätämisen yhteydessä annetut lausunnot.

Nyt annettavassa esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi järjestyksenvalvojen käyttöalaa voimassa olevan järjestyslain 22 §:n määrittämien paikkojen lisäksi terveyden- ja sosiaalihuollon toimipisteisiin, lentopaikkoihin ja satamiin, jotka ovat luonteeltaan pitkälti samantyyppisiä paikkoja kuin jo voimassa olevassa laissa tarkoitettujen kauppakeskukset ja liikenneasemat. Järjestyksenvalvojen toimivaltuuksiin ei siis esitetä muutoksia. Järjestyksenvalvojen asettamiseen liittyvän säännöksen välityksellä pyrittäisiin tosiasiallisesti selkeyttämään nykytilannetta sekä parantamaan kansalaisten ja järjestystä ylläpitävien vartijoiden oikeusturvaa poistamalla osin tarve käyttää vartioimisliikkeiden vartioita järjestyksenpidonluontoisissa tehtävissä.

Esitystä olisi tarkasteltava Suomen perustuslain 124 §:n näkökulmasta. Kyseisessä säännöksessä säännellään julkisen hallinto- tehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Esitettyä järjestyksenvalvojen käyttöalan laajennusta ei voitaisi toiminnan laatu ja perustuslakivaliokunnan aiempi tulkintakäytäntö (ks. esim. PeVL 20/2002 vp) huomioon ottaen pitää ongelmallisena. Esitettävissä järjestyksenvalvontatehtävissä ei edelleenkaan olisi kysymys merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Toiminta näissä uusissa ehdotetuissa kohteissa olisi perusluonteeltaan samanaista kuin voimassa olevan järjestyslain 22 §:n määrittelemissä kohteissa. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa tulkintakäytännössään pitänyt ratkaisevana kriteerinä järjestyksenvalvojen toimivaltuuksia, joihin tässä esityksessä ei esitetä tehtäväksi mitään muutoksia.

Ehdotettuja järjestyksenvalvojan käyttöalan laajennuksia voitaisiin pitää myös perusteltuina, koska järjestyksenvalvonta kyseisissä

kohteissa olisi yleisen edun mukaista ja sillä turvattaisiin perustuslain 7 §:ssä säädettyä kansalaisten oikeutta henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Siten voidaan katsoa, että perustuslain 124 §:ään sisältyvä julkisen hallintotehtävän muulle kuin viranomaiselle antamiseen liittyvä tarkoituksenmukaisuusvaatimus tulisi järjestyksenvalvojatoiminnan osalta täytetyksi. Esityksessä ehdotetaan myös vartijoiden voimankäyttökoulutuksen parantamista, mikä vaikuttaisi myönteisesti myös järjestyslain 22 §:ssä tarkoitettujen järjestyksenvalvojien osaamiseen. Edellä mainittuun tavoitteeseen liittyvää vartijan voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä koskevaa lupamenettelyä ei voitaisi myöskään perustuslakivaliokunnan aikaisempi käytäntö huomioiden (esim. PeVL 28/2001 ja PeVL 10/2006) pitää perustuslain 18 §:ssä turvattua elinkeinovapautta rajoittavina. Käytännössä perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poik-

keuksellisesti erityisesti terveyden ja turvallisuuden suojaamiseksi. Tässä luvanvaraisuuden muodossa aiheutuvia elinkeinovapauden rajoituksia puoltavat tärkeät ja vahvat yhteiskunnalliset intressit.

Kun lisäksi toimivaltuuksiin ei esitettäisi tehtäväksi muutoksia, toiminnalla ei voitaisi katsoa vaarannettavan perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Esitykseen sisältyviä säännöksiä olisi tältä osin pidettävä myös riittävän täsmällisinä ja tarkkarajaisina. Esitys ei muutoinkaan sisällä säännöksiä, jotka edellyttäisivät perustuslain mukaista säätämisyjärjestystä, minkä vuoksi lakiehdotukset voitaisiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Esityksestä ehdotetaan kuitenkin pyydettyä perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**järjestyslain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä kesäkuuta 2003 annetun järjestyslain (612/2003) 22 §:n 1 momentti seuraavasti:

22 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteen, kauppakeskuksen, liikenneaseman, sataman tai lentopaikan sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon ylläpitäjän tai haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentopaikkaan tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestysvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestysvalvojia ylläpitämään poliisin tai raja-

vartiolaitoksen apuna järjestystä ja turvallisuutta, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa luvassa järjestyksenvalvojen toimialue on rajattava siinä tarkoitettujen paikkojen alueelle taikka kulkuneuvon ja niiden välittömään läheisyyteen.

—————
 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

2.

Laki**järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyksenvalvojista 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (533/1999) 18 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 104/2007 ja 509/2009, sekä *lisätään* lakiin uusi 17 a ja 18 a § seuraavasti:

17 a §

Järjestyksenvalvojakouluttajan koulutus

Poliisiammattikorkeakoulu järjestää järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin ja kertauskurssin.

Poliisiammattikorkeakoulu valitsee osanottajat peruskurssille. Poliisiammattikorkeakoulun päätökseen saa hakea muutosta noudattaen mitä poliisikoulutuksesta annetun lain (68/2005) 20 §:ssä säädetään muutoksenhausta opiskelijavalintapäätökseen.

Peruskurssille voidaan valita se, joka:

- 1) on 18 vuotta täyttänyt;
- 2) on hyväksytysti suorittanut 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen; ja
- 3) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan järjestyksenvalvojakouluttajaksi sopiva.

Kertauskurssille voi osallistua se, joka on aikaisemmin hyväksytty järjestyksenvalvojakouluttajaksi ja joka ei ole menettänyt oikeuttaan toimia kouluttajana.

18 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

- 1) täyttää 17 a §:n 3 momentin vaatimukset; sekä

- 2) on enintään kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin.

18 a §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen uusiminen

Aikaisemmin 18 §:n nojalla järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksytty voi hakea Poliisihallitukselta hyväksymisensä uusimista.

Hyväksyminen voidaan uusia kerrallaan enintään viideksi vuodeksi, jos hakija:

- 1) täyttää 18 §:n 1 momentin vaatimukset; sekä
- 2) on enintään kuusi kuukautta ennen hyväksymisen uusimisen hakemista hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskurssin.

Hyväksymisen uusimista on haettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hyväksymisen päättymisestä.

Hyväksymisen uusimiseen voidaan liittää 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuja ehtoja ja rajoituksia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

3.

Laki**yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista 12 päivänä huhtikuuta 2002 annetun lain (282/2002) 18 §:n 1 momentin 3 kohta, 20 §:n edellä oleva väliotsikko, 24 §:n 1 momentin 1 kohta, 29 §, 42 §:n 1 ja 2 momentti, 44 § sekä 61 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 2 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 29 § osaksi laissa 101/2007, 42 §:n 1 ja 2 momentti laissa 510/2009 ja 44 § laissa 105/2007, sekä
lisätään lakiin uusi 23 a, 47 a ja 49 a § sekä 56 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

18 §

Henkilöstö- ja työvuorotiedostot

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan turvaamiseksi vartioimisliikkeen on pidettävä vastaavista hoitajista ja vartijoista tiedostoa (*henkilöstötiedosto*), josta voidaan viivytyksettä todeta:

 3) vastaavan hoitajan saama 20 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutus sekä vartijan saama 24 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 25 §:n 1 momentissa, 29 §:n 1 ja 2 momentissa ja 31 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutus;

Vastaavaksi hoitajaksi, voimankäyttökouluttajaksi ja vartijaksi hyväksyminen

23 a §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi erityisen voimankäyttökoulutuksen kaasusumutinta ja teleskooppipatukkaa koskeviin osioihin sekä kouluttajaksi 29 §:n 2 momentissa tarkoitettuun voimankäyttövälineiden kertauskoulu-

tukseen hakijan, joka täyttää 20 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetty edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut voimankäytön kouluttajakoulutuksen.

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaan osioon ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi hakijan, joka täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut aseouluttajakoulutuksen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut hyväksymiset ovat voimassa enintään viisi vuotta. Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista kertauskoulutuksen. Voimankäyttökouluttaja voi hakea hyväksymisensä uudistamista vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä.

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen voidaan erityisistä syistä liittää henkilökohtaisista ominaisuuksista tai muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia ehtoja ja rajoituksia. Hyväksymiseen liitettävät ehdot ja rajoituksia voidaan muuttaa voimankäyttökouluttajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa ta-

pahtuneiden muutosten vuoksi. Poliisihallituksen on ilmoitettava voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä sekä muuttamistaan ehdoista ja rajoituksista voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

Voimankäytön kouluttajakoulutuksesta sekä asekouluttaja- ja kertauskoulutuksesta säädetään sisäasiainministeriön asetuksella.

24 §

Vartijaksi hyväksyminen

Vartijaksi voidaan hyväksyä se, joka:

- 1) on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta;

29 §

Voimankäyttövälineiden kantaminen

Vartija ei saa vartioimistehtävissä tarpeettomasti kantaa voimankäyttövälineitä. Ampuma-asetta, kaasusumutinta ja teleskooppipatukkaa saa kantaa ja käyttää ainoastaan vartija, joka on saanut erityisen voimankäyttökoulutuksen. Ampuma-asetta saa kantaa vain henkivartija- tai arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimiskohteen vartioinnissa, jos tehtävän suorittaminen olosuhteiden johdosta sitä välttämättä edellyttää. Väliaikainen vartija ei saa kantaa ampuma-asetta. Ampuma-aseen ja kaasusumuttimen kantamisesta päättää vastaava hoitaja toimeksiannoittain. Jos vartija on vartioimistehtävässä käyttänyt ampuma-asetta, vartioimisliikkeen on viivytyksettä ilmoitettava siitä aseenkäyttöpaikan poliisilaitokselle.

Voimankäyttövälineitä saa kantaa ja käyttää ainoastaan vartija tai väliaikainen vartija, joka on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen. Edellä 23 a §:ssä tarkoitettu voimankäyttökouluttaja saa kantaa muita voimankäyttövälineitä paitsi ampuma-asetta ilman kertauskoulutuksen suorittamista. Vartioimisliikkeen, jonka palveluksessa ovat vartijat kantavat vartioimistehtävissä voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa vartijoilleen koulutustilaisuus (*voimankäyttövälineiden kertauskoulutus*) tai valvottava, että vartija on muu-

toin suorittanut kyseisen koulutuksen. Ampuma-asetta saa kantaa ainoastaan vartija, joka on osoittanut vuosittain, että hänellä on riittävä ampuma-aseen käsittelytaito ja ampumistaito.

Erityisen voimankäyttökoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajana voi toimia ainoastaan 23 a §:ssä tarkoitettu voimankäyttökouluttaja.

42 §

Valvonta

Yksityisten turvallisuuspalveluiden ja voimankäyttökouluttajien yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta vastaa Poliisihallitus.

Poliisilaitokset vastaavat yksityisten turvallisuuspalveluiden sekä vastaavien hoitajien, vartijoiden, voimankäyttökouluttajien ja turvasuojaajien toiminnan valvonnasta toimialueellaan.

44 §

Turvallisuusalan valvontatiedot

Poliisi pitää tietoja vartioimisliikkeistä sekä niiden 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuista vastuuhenkilöistä ja vastaavista hoitajista sekä vartijoista, turvasuojaajista ja voimankäyttökouluttajista sekä järjestyksenvalvojista annetun lain 1 ja 18 §:ssä tarkoitettuja järjestyksenvalvojista ja järjestyksenvalvojakouluttajista (*turvallisuusalan valvontatiedot*). Turvallisuusalan valvontatiedoista säädetään tarkemmin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

47 a §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen

Poliisihallituksen on peruutettava voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen, jos voimankäyttökouluttaja sitä pyytää.

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos voimankäyttökouluttaja:

1) ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä hyväksymisen edellytyksiä;

2) on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, tai hän on tahallaan menettänyt voimankäyttökouluttajana olennaisesti virheellisesti; taikka

3) on olennaisesti rikkonut hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia.

Poliisihallitus voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa voimankäyttökouluttajalle varoituksen, jos peruuttaminen olisi oloihin nähden kohtuutonta.

Poliisihallituksen on ilmoitettava hyväksymisen peruuttamisesta tai varoituksen antamisesta voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

49 a §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Poliisihallitus voi väliaikaisesti peruuttaa voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon tulee seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat hyväksymisen peruuttamiseen.

Päätös, jolla hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos voimankäyttökouluttajaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa hyväksymisen peruuttamiseen.

Poliisihallituksen on ilmoitettava hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

56 §

Vartioimisliikerikkomus

Vartioimisliikerikkomuksesta tuomitaan myös se, joka toimii voimankäyttökouluttajana 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa koulutuksissa ilman voimassa olevaa 23 a §:n mukaista hyväksyntää.

61 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) lupien ja hyväksymisten hakemisessa noudatettavista menettelyistä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä lupa- ja hyväksymispäätösten sisällöstä;

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

2) voimankäyttövälineiden ominaisuuksista ja niiden kantamisesta sekä 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista koulutuksista ja niiden järjestäjistä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä henkilön, joka on aikaisintaan viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suorittanut vartijan voimankäyttökouluttajan yleisen osan ja joka muutoin täyttää 23 a §:ssä säädetyt edellytykset, erityisen voimankäyttökoulutuksen yleisen osan ja vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajaksi.

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä henkilön, joka on aikaisintaan viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suorittanut vartijan voimankäyttökouluttajan yleisen osan ja vartijan voimankäyttökouluttajan ampuma-asetta koskevan osan ja joka muutoin täyttää 23 a §:ssä säädetyt edellytykset, erityisen voimankäyttökoulutuksen kyseistä asetyyppiä koskevaa osion kouluttajaksi ja toimeenpanemaan ampumiskokeen.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suoritettu vartijan voimankäyttökouluttajan yleinen osa oikeuttaa kouluttamaan erityisen voimankäyttökoulutuksen kaasusumutin- ja teleskooppipatukkakoulutusta sekä voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Halutessaan jatkaa voimankäyttökouluttajana 3 momentissa määrätyn ajan jälkeen voimankäyttökouluttajan on haettava Poliisihallitukselta voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä. Muiden 23 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä henkilö voidaan hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi hänen suoritettuaan hyväksytysti voimankäyttökouluttajan kertauskoulutuksen yleisen osan.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suoritettu vartijan voimankäyttökouluttajan yleinen osa ja ampuma-asetta koskeva erityinen osa oikeuttavat kouluttamaan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaa osiota kyseisen asetyypin osalta ja toimeenpanemaan ampumiskokeen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Halutessaan jatkaa voimankäyttökouluttajana 5 momentissa määrätyn ajan jälkeen voimankäyttökouluttajan on haettava Poliisihallitukselta voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä. Muiden 23 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä henkilö voidaan hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi hänen suoritettuaan hyväksytysti kertauskoulutuksen yleisen osan ja ampuma-asetta koskevan osan.

Voimankäytön kertauskoulutus tulee järjestää 29 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ensimmäisen kerran vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Anne Holmlund*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

järjestyslain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä kesäkuuta 2003 annetun järjestyslain (612/2003) 22 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

22 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Kauppakeskuksen tai liikenneaseman sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa kauppakeskukseen, liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvoja ylläpitämään poliisin apuna järjestystä ja turvallisuutta, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa päätöksessä järjestyksenvalvojen toimialue on rajattava kauppakeskuksen tai liikenneaseman kiinteistön alueelle taikka kulkuneuvon ja tarvittaessa niiden välittömään läheisyyteen.

Terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteen, kauppakeskuksen, liikenneaseman, sataman tai lentopaikan sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon ylläpitäjän tai haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentopaikkaan tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvoja ylläpitämään poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna järjestystä ja turvallisuutta, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa luvassa järjestyksenvalvojen toimialue on rajattava siinä tarkoitettujen paikkojen alueelle taikka kulkuneuvon ja niiden välittömään läheisyyteen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

2.

Laki**järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyksenvalvojista 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (533/1999) 18 §:n
 1 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 104/2007 ja 509/2009, sekä
lisätään lakiin uusi 17 a ja 18 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 a §

Järjestyksenvalvojakouluttajan koulutus

Poliisiammattikorkeakoulu järjestää järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin ja kertauskurssin.

Poliisiammattikorkeakoulu valitsee osanottajat peruskurssille. Poliisiammattikorkeakoulun päätökseen saa hakea muutosta noudattaen mitä poliisikoulutuksesta annetun lain (68/2005) 20 §:ssä säädetään muutoksenhausta opiskelijavalintapäätökseen.

Peruskurssille voidaan valita se, joka:

- 1) on 18 vuotta täyttänyt;*
- 2) on hyväksytysti suorittanut 12 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen; ja*
- 3) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan järjestyksenvalvojakouluttajaksi sopiva.*

Kertauskurssille voi osallistua se, joka on aikaisemmin hyväksytty järjestyksenvalvojakouluttajaksi ja joka ei ole menettänyt oikeuttaan toimia kouluttajana.

18 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

- 1) on 18 vuotta täyttänyt;

18 §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

- 1) täyttää 17 a §:n 3 momentin vaatimukset; sekä

2) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva; sekä

3) on hyväksytysti suorittanut Poliisiammattikorkeakoulun järjestämän ja Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän koulutuksen (järjestyksenvalvojakouluttajan kouluttajakoulutuksen), joka sisältää ainakin järjestyksenvalvojatoimintaa sääntelevään lainsäädäntöön, järjestyksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin, voimankäyttöön sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet.

2) on enintään kuusi kuukautta ennen hyväksymisen hakemista hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojakouluttajan peruskurssin.

18 a §

Järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksymisen uusiminen

Aikaisemmin 18 §:n nojalla järjestyksenvalvojakouluttajaksi hyväksytty voi hakea Poliisihallitukselta hyväksymisensä uusimista.

Hyväksyminen voidaan uusida kerrallaan viideksi vuodeksi, jos hakija:

1) täyttää 18 §:n 1 momentin vaatimukset; sekä

2) on enintään kuusi kuukautta ennen hyväksymisen uusimisen hakemista hyväksytysti suorittanut järjestyksenvalvojakouluttajan kertauskurssin.

Hyväksymisen uusimista on haettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hyväksymisen päättymisestä.

Hyväksymisen uusimiseen voidaan liittää 18 §:n 3 momentissa tarkoitettuja ehtoja ja rajoituksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista 12 päivänä huhtikuuta 2002 annetun lain (282/2002) 18 §:n 1 momentin 3 kohta, 20 §:n edellä oleva väliotsikko, 24 §:n 1 momentin 1 kohta, 29 §, 42 §:n 1 ja 2 momentti, 44 § sekä 61 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 2 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 29 § osaksi laissa 101/2007, 42 §:n 1 ja 2 momentti laissa 510/2009 ja 44 § laissa 105/2007, sekä
lisätään lakiin uusi 23 a, 47 a ja 49 a § sekä 56 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Henkilöstö- ja työvuorotiedostot

Henkilöstö- ja työvuorotiedostot

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan turvaamiseksi vartioimisliikkeen on pidettävä vastaavista hoitajista ja vartijoista tiedostoa (*henkilöstötiedosto*), josta voidaan viivytyksettä todeta:

Poliisin suorittaman viranomaisvalvonnan turvaamiseksi vartioimisliikkeen on pidettävä vastaavista hoitajista ja vartijoista tiedostoa (*henkilöstötiedosto*), josta voidaan viivytyksettä todeta:

3) vastaavan hoitajan saama 20 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutus sekä vartijan saama 24 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 25 §:n 1 momentissa, 29 §:n 2 momentissa ja 31 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutus;

3) vastaavan hoitajan saama 20 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutus sekä vartijan saama 24 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 25 §:n 1 momentissa, 29 §:n 1 ja 2 momentissa ja 31 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutus;

Vastaaviksi hoitajaksi ja vartijaksi hyväksyminen

Vastaaviksi hoitajaksi, voimankäyttökouluttajaksi ja vartijaksi hyväksyminen

23 a §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi erityisen voimankäyttökoulutuksen kaasusumutinta ja tele-

skooppipatukkaa koskeviin osioihin sekä kouluttajaksi 29 §:n 2 momentissa tarkoitettuun voimankäyttövälineiden kertauskoulutukseen hakijan, joka täyttää 20 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetty edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut voimankäytön kouluttajakoulutuksen.

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaan osioon ja ampumiskokeen toimeenpanijaksi hakijan, joka täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut asekouluttajakoulutuksen.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut hyväksymiset ovat voimassa enintään viisi vuotta. Poliisihallitus voi hakemuksesta uudistaa enintään viideksi vuodeksi hyväksymisen, jos hakija edelleen täyttää 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset ja on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista kertauskoulutuksen. Voimankäyttökouluttaja voi hakea hyväksymisensä uudistamista vielä kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman hyväksymisen päättymisestä.

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymiseen voidaan erityisistä syistä liittää henkilökohtaisista ominaisuuksista tai muista vastaavista seikoista johtuvia ajallisia ja alueellisia ehtoja ja rajoituksia. Hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia voidaan muuttaa voimankäyttökouluttajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa tai muissa vastaavissa seikoissa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Poliisihallituksen on ilmoitettava voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisestä sekä muuttamistaan ehdoista ja rajoituksista voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

Voimankäytön kouluttajakoulutuksesta sekä asekouluttaja- ja kertauskoulutuksesta säädetään sisäasiainministeriön asetuksella.

24 §

Vartijaksi hyväksyminen

Vartijaksi voidaan hyväksyä se, joka:
1) on täyttänyt 18 mutta ei 65 vuotta;

24 §

Vartijaksi hyväksyminen

Vartijaksi voidaan hyväksyä se, joka:
1) on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta;

29 §

Voimankäyttövälineiden kantaminen

Vartija ei saa vartioimistehtävissä tarpeetomasti kantaa voimankäyttövälineitä. Ampuma-asetta saa kantaa vain henkivartija- tai arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimiskohteen vartioinnissa silloin, kun tehtävän suorittaminen olosuhteiden johdosta välttämättä edellyttää ampuma-aseen kantamista.

Ampuma-asetta, kaasusumutinta ja teleskooppipatukkaa saa kantaa ainoastaan vartija, joka on saanut sisäasiainministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävän erityisen voimankäyttökoulutuksen ja osoittanut vuosittain, että hänellä on riittävä ampuma-aseen käsittelytaito ja ampumistaito. Väliaikainen vartija ei saa kantaa ampuma-asetta.

Ampuma-aseen ja kaasusumuttimen kantamisesta päättää vastaava hoitaja toimeksiantoittain. Jos vartija on vartioimistehtävässä käyttänyt ampuma-asetta, vartioimisliikkeen on viivytyksettä ilmoitettava siitä aseenkäyttöpaikan poliisille.

Vartioimisliikkeen, jonka palveluksessa olevat vartijat kantavat vartioimistehtävissä voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa vartijoilleen koulutustilaisuus, jossa kerrataan voimakeinojen käyt-

29 §

Voimankäyttövälineiden kantaminen

Vartija ei saa vartioimistehtävissä tarpeetomasti kantaa voimankäyttövälineitä. *Ampuma-asetta, kaasusumutinta ja teleskooppipatukkaa saa kantaa ja käyttää ainoastaan vartija, joka on saanut erityisen voimankäyttökoulutuksen.* Ampuma-asetta saa kantaa vain henkivartija- tai arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimiskohteen vartioinnissa, jos tehtävän suorittaminen olosuhteiden johdosta sitä välttämättä edellyttää. *Väliaikainen vartija ei saa kantaa ampuma-asetta. Ampuma-aseen ja kaasusumuttimen kantamisesta päättää vastaava hoitaja toimeksiantoittain. Jos vartija on vartioimistehtävässä käyttänyt ampuma-asetta, vartioimisliikkeen on viivytyksettä ilmoitettava siitä aseenkäyttöpaikan poliisilaitokselle.*

Voimankäyttövälineitä saa kantaa ja käyttää ainoastaan vartija tai väliaikainen vartija, joka on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen. Edellä 23 a §:ssä tarkoitettu voimankäyttökouluttaja saa kantaa muita voimankäyttövälineitä paitsi ampuma-asetta ilman kertauskoulutuksen suorittamista. Vartioimisliikkeen, jonka palveluksessa olevat vartijat kantavat vartioimistehtävissä voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa vartijoilleen koulutustilaisuus (voimankäyttövälineiden kertauskoulutus) tai valvottava, että vartija on muutoin suorittanut kyseisen koulutuksen. Ampuma-asetta saa kantaa ainoastaan vartija, joka on osoittanut vuosittain, että hänellä on riittävä ampuma-aseen käsittelytaito ja ampumistaito.

Erityisen voimankäyttökoulutuksen ja voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajana voi toimia ainoastaan 23 a §:ssä tarkoitettu voimankäyttökouluttaja.

töä koskevien säännösten sisältö ja harjoitteluun voimankäyttövälineiden käyttöä.

42 §

Valvonta

Yksityisten turvallisuuspalveluiden yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta vastaa Poliisihallitus.

Poliisilaitokset vastaavat yksityisten turvallisuuspalveluiden sekä vastaavien hoitajien, vartijoiden ja turvasuojaajien toiminnan valvonnasta toimialueellaan.

42 §

Valvonta

Yksityisten turvallisuuspalveluiden ja voimankäyttökouluttajien yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta vastaa Poliisihallitus.

Poliisilaitokset vastaavat yksityisten turvallisuuspalveluiden sekä vastaavien hoitajien, vartijoiden, voimankäyttökouluttajien ja turvasuojaajien toiminnan valvonnasta toimialueellaan.

44 §

Turvallisuusalan valvontatiedot

Poliisi pitää tietoja vartioimisliikkeistä sekä niiden 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuista vastuuhenkilöistä ja vastaavista hoitajista sekä vartijoista, turvasuojaajista ja 29 §:n 2 momentissa tarkoitettun voimankäyttökoulutuksen antajista sekä järjestyksenvalvojista annetun lain 1 ja 18 §:ssä tarkoitetuista järjestyksenvalvojista ja järjestyksenvalvojakouluttajista (turvallisuusalan valvontatiedot). Turvallisuusalan valvontatiedoista säädetään tarkemmin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

44 §

Turvallisuusalan valvontatiedot

Poliisi pitää tietoja vartioimisliikkeistä sekä niiden 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuista vastuuhenkilöistä ja vastaavista hoitajista sekä vartijoista, turvasuojaajista ja voimankäyttökouluttajista sekä järjestyksenvalvojista annetun lain 1 ja 18 §:ssä tarkoitetuista järjestyksenvalvojista ja järjestyksenvalvojakouluttajista (turvallisuusalan valvontatiedot). Turvallisuusalan valvontatiedoista säädetään tarkemmin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

47 a §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen peruuttaminen

Poliisihallituksen on peruutettava voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen, jos voimankäyttökouluttaja sitä pyytää.

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos voimankäyttökouluttaja:

- 1) ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä hyväksymisen edellytyksiä;*
- 2) on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu ri-*

koksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtävänsä, tai hän on tahallaan menettänyt voimankäyttökouluttajana olennaisesti virheellisesti; taikka

3) on olennaisesti rikkonut hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia.

Poliisihallitus voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa voimankäyttökouluttajalle varoituksen, jos peruuttaminen olisi oloihin nähden kohtuutonta.

Poliisihallituksen on ilmoitettava hyväksymisen peruuttamisesta tai varoituksen antamisesta voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

49 a §

Voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Poliisihallitus voi väliaikaisesti peruuttaa voimankäyttökouluttajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon tulee seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat hyväksymisen peruuttamiseen.

Päätös, jolla hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisihallitus voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos voimankäyttökouluttajaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa hyväksymisen peruuttamiseen.

Poliisihallituksen on ilmoitettava hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta voimankäyttökouluttajan kotikunnan poliisilaitokselle.

56 §

Vartioimisliikerikkomus

56 §

Vartioimisliikerikkomus

Vartioimisliikerikkomuksesta tuomitaan myös se, joka toimii voimankäyttökouluttajana 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa koulutuksissa ilman voimassa olevaa 23 a §:n mukaista hyväksyntää.

61 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) lupien ja hyväksymisten hakemisessa noudatettavasta menettelystä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä lupa- ja hyväksymispäätösten sisällöstä;

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

2) voimankäyttövälineiden ominaisuuksista ja niiden kantamisesta sekä 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutuksesta ja sen järjestäjistä;

61 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) lupien ja hyväksymisten hakemisessa noudatettavista menettelyistä, hakemusten sisällöstä, asioiden ratkaisemiseksi tarpeellisista selvityksistä sekä lupa- ja hyväksymispäätösten sisällöstä;

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

2) voimankäyttövälineiden ominaisuuksista ja niiden kantamisesta sekä 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista koulutuksista ja niiden järjestäjistä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä henkilön, joka on aikaisintaan viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suorittanut vartijan voimankäyttökouluttajan yleisen osan ja joka muutoin täyttää 23 a §:ssä säädetyt edellytykset, erityisen voimankäyttökoulutuksen yleisen osan ja vartijan voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen kouluttajaksi.

Poliisihallitus voi hakemuksesta hyväksyä henkilön, joka on aikaisintaan viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suorittanut vartijan voimankäyttökouluttajan yleisen osan ja vartijan voimankäyttökouluttajan ampuma-asetta koskevan osan ja joka muutoin täyttää 23 a §:ssä säädetyt edellytykset, erityisen voimankäyttökoulutuksen kyseistä asetyyppejä koskevaa osion kouluttajaksi ja toimeenpanemaan ampumiskokeen.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suoritettu vartijan voimankäyttökouluttajan yleinen osa oikeuttaa kouluttamaan erityisen voimankäyttökoulutuksen kaasusumutin- ja teleskooppipatukkakoulutusta sekä voimankäyttövälineiden kertauskoulutusta vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Halutessaan jatkaa voimankäyttökouluttajana 3 momentissa määrätyn ajan jälkeen voimankäyttökouluttajan on haettava Poliisihallitukselta voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä. Muiden 23 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä henkilö voidaan hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi hänen suoritettuaan hyväksytysti voimankäyttökouluttajan kertauskoulutuksen yleisen osan.

Aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen tämän lain voimaan tuloa hyväksytysti suoritettu vartijan voimankäyttökouluttajan yleinen osa ja ampuma-asetta koskeva erityinen osa oikeuttavat kouluttamaan erityisen voimankäyttökoulutuksen ampuma-asetta koskevaa osiota kyseisen asetyypin osalta ja toimeenpanemaan ampumiskokeen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Halutessaan jatkaa voimankäyttökouluttajana 5 momentissa määrätyn ajan jälkeen voimankäyttökouluttajan on haettava Poliisihallitukselta voimankäyttökouluttajaksi hyväksymistä. Muiden 23 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä henkilö voidaan hyväksyä voimankäyttökouluttajaksi hänen suoritettuaan hyväksytysti kertauskoulutuksen yleisen osan ja ampuma-asetta koskevan osan.

Voimankäytön kertauskoulutus tulee järjestää 29 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ensimmäisen kerran vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
